

Alue-Integraattori

3/2004 28.6. - tietoa aluekehityksestä
- information om regional utveckling

■ PAAKIRJOITUS

Harvaan asuttujen alueiden oikeusperusta vahvistettiin 1

■ EUROOPAN UNIONI

Brysselin kuulumisia 2
Perustuslaillinen sopimus 2
Komission kolmas koheesioseminaari 3
Alueellinen koheesio -konferenssi 4
Ministeri Manninen Portugalissa ja Espanjassa 4
Valtiontukikohtelu 2007–2013 5
*Tavoiteohjelmat
Tavoite 1 -ohjelmien suoritusvaraus jaettu 6

Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelma 7
Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelma 8
Länsi-Suomen tavoite 1 -ohjelma 9
Etelä-Suomen tavoite 1 -ohjelma 10
* Yhteisöaloitteet ja pilotit
Itämeren Interreg IIIB -ohjelma 11
Pohjoisen periferian IIIB -ohjelma 12
INTERACT -ohjelma 13
Interreg III C -ohjelma 14
ESPON-tutkimusohjelma etenee 14
*Pohjoismainen yhteistyö ja aluepolitiikka
NÄRP kokoontui 15
*Muuta
Pohjoinen ulottuvuus 16

Tasa-arvoseminaari 17

■ KANSALLINEN ALUEPOLITIikka

Aluehallinnon vahvistamishanke 18
Helsingin seudun yhteistyö 19
Valtionhallinnon alueellistaminen 20
Peruspalvelujen arviointi 21
Puumalan saaristoseminaari 22
Saariston kehittämispäätös 23
Laajakaistayhteyksien saavutettavuus 23
Aluepoliittisten toimenpiteiden seurantarayhmä 24
Aluekeskusohjelma 24

■ SVENSK RESUMÉ 26

PÄÄKIRJOITUS

Harvaan asuttujen alueiden oikeusperusta vahvistettiin

Suomen harvaan asuttujen alueiden erityiskohtelun oikeusperusta osana EU:n koheesio politiikkaa vahvistettiin Brysselin Eurooppa-neuvoston kokouksessa 18. kesäkuuta. Perustuslailliseen sopimukseen koheesio politiikan tavoite artiklaan otettiin määräys, jonka mukaan erityistä huomiota kiinnitetään vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestöön liittyvistä haitoista kärsiviin alueisiin, kuten pohjoisimpiin alueisiin, joiden väestötiheys on erittäin alhainen. (Katso sivu 2). Samassa yhteydessä mainitaan myös saaristo, vuoristo- ja rajaseutualueet. Suomen ja Ruotsin harvaan asutut alueet määritellään tarkoin perustuslaillisen sopimuksen erillisessä liittymissopimuksia koskevassa pöytäkirjassa. Suomen harvaan asuttu alue on sama kuin entinen tavoite 6 -alue.

Harvaan asuttujen alueiden erityiskohtelun oikeusperustan vahvistaminen on olennainen osa hallituksen strategiaa pitää nämä alueet EU-rahoituksen piirissä myös pidemmällä aikavälillä. Maininta perustuslaillisessa sopi-

muksessa ei suoraan merkitse rahoituksen jatkumista, siitä päätetään erikseen Agenda 2007 -neuvotteluissa, mutta se antaa oikeudellisen perustan ja nykyistä vahvemmat perustelut pysyvistä maantieteellisistä haitoista kärsivien alueiden tukemiselle. Koheesio politiikan painopisteenä on edelleen köyhimmät alueet, mutta nyt tunnistetaan myös pysyvät luontoon ja väestöön liittyvät haitat.

Eurooppa-neuvoston päätös perustuslaista on aluepolitiikan näkökulmasta erityisen hyvä ottaen huomioon lähitökohtat. Komission kanta vielä syksyllä 2003 oli se, että liittymissopimuksen pöytäkirja 6, jossa säädetään Suomen ja Ruotsin tavoite 6 -alueista, on vanhentunut. Suomi ja Ruotsi onnistuivat kuitenkin yhteisvoimin neuvoston oikeudellisessa asiantuntijaryhmässä vakuuttamaan muut maat ja komission siitä, että pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityiskohtelun tunnistaminen ja niiden määrittely (ns. tavoite 6 -alue) on sovittu pysyvästi. Suomi ja Ruotsi perustelivat, että ainoas-

taan liittymissopimuksen rahoitusta koskevat määrittelyt vuosille 1995–99 olivat siirtymäsäännöksiä. Neuvottelujen tuloksena pöytäkirja 6 päivitettiin ja se sisältyy nyt omana artiklana nro 61 liittymissopimuksia koskevaan pöytäkirjaan. Se on samanarvoista primärioikeutta kuin koheesio politiikan tavoite artikla.

Eräät maat vastustivat hallitusten välisessä konferenssissa viimeiseen saakka koheesio politiikan tavoite artiklan laajentamista pysyvistä luontoon tai väestöön liittyvistä haitoista kärsiviin alueisiin. Eurooppa-neuvostossa tästä ei enää keskusteltu, koska suuremmat asiat veivät kaiken huomion. Tavoite artiklan laajentamista ajoivat aktiivisesti Suomi ja Ranska. Myös Ruotsi antoi tukensa. Opetus tästä neuvotteluprosessista on, että pienenkin maan määrätietoinen ja perusteltu omien tavoitteiden ajaminen yhteistyössä oikeiden kumppaneiden kanssa voi voittaa vahvankin vastustuksen.

Mårten Johansson



Brysselin kuulumisia: Unionin aluepolitiikka jatkuu

Euroopassa käydään keskustelua aluepolitiikan tulevaisuudesta. Laajenemisen johdosta maamme taloudellinen asema nykyisessä unionissa on suhteellisesti parempi kuin viidentoista jäsenen unionissa. Suhteellinen vaurastuminen ei kuitenkaan poista tai lisää aluepoliittisia ongelmiamme tai luonnonhaittoja. Monet niistä ovat luonteeltaan pysyviä. Vielä ei ole aika tehdä lopullista yhteenvedoa tulevasta rakennerahastoratkaisusta, mutta komission ja Suomen aluepoliittiset tavoitteet ovat hyvin linjassa keskenään. Mikäli onnistumme säilyttämään asemamme neuvottelujen loppuun voimme olla ratkaisuun tyytyväisiä.

Suomen liittymissopimukseen liittyvä pöytäkirja 6, jossa määritellään pohjoisen harvaan asutut alueet tukee Suomen tavoitteiden saavuttamista. Komissio valmistelee parhaillaan rakennerahastoasetuksia. Komissaari **Barrot**

on korostanut, että Suomi tulee saamaan harvan asutuksen perusteella erityiskohtelun, mikä takaa maallemme erittäin suotuisan kohtelun varoista päätettäessä. Komission tavoitteena on hyväksyä rakennerahasto- ja maaseutupolitiikan asetukset samanaikaisesti 14.7.2004. Sen jälkeen kun kaikki aluekehitykseen liittyvät osat eli alue- ja rakennepolitiikka, maaseutupolitiikka ja valtiontukiratkaisut ovat selvillä voidaan tehdä kokonaistarkastelu tulevan politiikan sisällöstä.

Komissio uudistaa parhaillaan myös valtiontukipolitiikkaansa. Myös tämän asian käsittely on vielä kesken. Yritystukiin on tulossa eräitä muutoksia, mutta EAKR-ohjelmavarojen käyttö on edelleen mahdollista uudella tavoite 2 -alueella pienille ja keskisuurille yrityksille. Suomen osalta ei liene odotettavissa merkittäviä muutoksia nykytilanteeseen verrattuna.

Unionin huippukokous on hyväksynyt perustuslaillisen sopimuksen. Suomi onnistui saamaan sopimukseen maininnan pohjoisen harvaan asuttujen alueiden erityiskohtelusta, mikä varmistaa aluepolitiikan jatkuvuuden. Toivottavasti perustuslaillinen sopimus saadaan aikanaan myös ratifioitua.

Syksyllä lomakauden jälkeen käynnistyy neuvoston työryhmässä asetusten lopullinen "fiiläus". Komission tavoitteena on saada aikaan ratkaisu budjettihyöksestä ja rakennepolitiikasta jo vuoden 2005 aikana. Toivottavasti budjetista löytyy sopu, jotta välttyään ratkaisujen siirtymiseltä vuoden 2006 puolelle.

Seuraavan Brysselin kuulumisia palstan kirjoittaa seuraajani **Kielo Karioja**. Hän aloittaa täällä syyskuun alussa. Kiitän kaikkia palstan lukijoita ja toivotan Teille hyvää kesää ja virkistävää lomaa!

Paavo Pirttimäki

Säädösten käännökset eivät ole virallisia.

Perustuslaillisen sopimuksen Itä- ja Pohjois-Suomea koskevat uudet säädökset

Eurooppa-neuvoston hyväksymään uuteen perustuslakiin lisättiin koheesipolitiikalle kolmas ulottuvuus eli alueellinen ulottuvuus, joka sisältyy artiklan III-116 ensimmäiseen alakohtaan. Erityisesti Suomea koskeva lisäys on alakohdassa kolme.

TALOUDELLINEN, SOSIAALINEN JA ALUEELLINEN YHTEENKUULUVUUS

III-116 artikla

Edistääkseen koko unionin sopusointuista kehitystä unioni kehittää ja harjoittaa toimintaansa taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden lujittamiseksi.

Unioni pyrkii erityisesti vähentämään eri alueiden välisiä kehityseroja sekä heikoimmassa asemassa olevien alueiden jälkeenjääneisyyttä.

Asianomaisista alueista kiinnitetään erityistä huomiota maaseutuun, teollisuuden muutosprosessissa oleviin alueisiin sekä vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestötilanteeseen liittyvistä haitoista kärsiviin alueisiin, kuten pohjoisimpiin alueisiin, joiden väestötiheys on erittäin alhainen, ja saaristo-, rajaseutu- ja vuoristoalueisiin.

Article III-116

In order to promote its overall harmonious development, the Union shall develop and pursue its action leading to the strengthening of its economic, social and territorial cohesion.

In particular, the Union shall aim at reducing disparities between the levels of development of the various regions and the backwardness of the least favoured regions.

Among the regions concerned, particular attention shall be paid to rural areas, areas affected by industrial transition, and areas which suffer from severe and permanent natural or demographic handicaps such as the northernmost regions with very low population density, and island, cross-border and mountain areas.

7 jakso

Rakennerahastojen osalta Ruotsissa ja Suomessa sovellettavat erityismääräykset

61 artikla

Erittäin harvaan asuttujen alueiden kehittämisen ja rakenteellisen mukauttamisen edistämistä koskevan tavoitteen soveltamisalaan kuuluvat alueet ovat periaatteessa sellaisia NUTS II -tasoa vastaavia tai siihen kuuluvia alueita, joiden asukastiheys on enintään kahdeksan henkilöä neliökilometriä kohti. **Unionin** tuki voidaan, jollei keskittämisaatimuksesta muuta johdu, ulottaa koskemaan läheisiä ja viereisiä pienehköjä alueita, jotka täyttävät samat asukastiheysvaatimukset. Tässä **artiklassa tarkoitettujen alueiden** luettelana **Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehtoja koskevaan asiakirjaan liitetyn pöytäkirjan N:o 6** liitteessä 1.

Section 7

Special provisions in the framework of the Structural Funds in Finland and Sweden

Article 61

Areas covered by the Objective of promoting the development and structural adjustment of regions with an extremely low population density shall in principle represent or belong to regions at NUTS level II with a population density of 8 persons per km² or less. **Union** assistance may, subject to the requirement of concentration, also extend to adjacent and contiguous smaller areas fulfilling the same population density criterion. **The regions and areas, referred to in this Article, are listed in Annex 1 to Protocol No 6 to the Act concerning the conditions of accession of the Republic of Austria, the Republic of Finland and the Kingdom of Sweden.**

Komission kolmas koheesioseminaari

Euroopan komission toukokuussa Brysselissä järjestämän koheesioseminaarin tarkoituksena oli käydä laajamittaista keskustelua koheesio politiikan uudistuksesta. Foorumiin osallistui noin 1400 EU-toimielinten, jäsen- ja hakijamaiden, keskus-, alue- ja paikallishallinnon, talous- ja sosiaalipartnereiden sekä sidosryhmien edustajaa. Suomesta foorumiin osallistui alue- ja kuntaministeri **Hannes Manninen** sekä 19 keskushallinnon, alueiden ja järjestöjen edustajaa.

Rahoituksen tasosta erimielisyyttä

Komission esittämät uudet alue- ja rakennepolitiikan painopisteet konvergenssi, kilpailukyky ja työllisyys sekä alueellinen yhteistyö saivat seminaarissa laajaa kannatusta. Keskeisin kiistakysymys on edelleen rahoituksen taso. Komission puheenjohtaja **Romano Prodi** korosti, ettei unionin nettomaksajamaiden tavoitteleva 1 %:n budjettikehyys (laskettuna EU:n BKT:sta) ole missään tapauksessa riittävä laajentuneen unionin tulevaisuuden budjetiksi ja puolusti komission ehdottamaa 1,24 %:n tasoa. Hän korosti myös tarvetta Euroopan kilpailukykyyn vahvistamiseen lisäämällä resursseja tutkimukseen, koulutukseen ja kilpailukykyä tukevaan infrastruktuuriin.

Uusien jäsenmaiden huolenaiheena on tuki-intensiteetin ero vanhoissa ja uusissa jäsenmaissa. Puheenvuoroissa korostettiin, että rikkaampi jäsenmai-

den saama aluetuki ei saa olla korkeampi kuin köyhien jäsenmaiden. Unionin nettomaksajamaat tukevat komission esitystä rahoituksen painopisteen siirrosta uusiin jäsenmaihin solidaarisuuden nimissä. Useat nettomaksajamaiden alueet sen sijaan ilmaisivat kielteisen suhtautumisensa maidensa kantaa ja vaativat laaja-alaisen koheesio politiikan jatkamista. Ministeri Manninen toi puheenvuorossaan esille Suomen kannan, jonka mukaan koko unionin kattavaa, laaja-alaista alue- ja rakennepolitiikkaa tulee jatkaa.

Komissio esittää erityiskohtelua harvaan asutuille alueille

Jäsenmaiden ja alueiden edustajien lisäksi äänensä saivat erityisesti kuuluville ultraperiferisten alueiden, saarten, vuoristoalueiden ja kaupunkien edustajat. Puheenvuoroissa korostettiin sekä solidaarisuuden että kilpailukykyyn keskeistä merkitystä tulevassa alue- ja rakennepolitiikassa. Pohjoisen harvaan asuttujen alueiden erityiskohteluun kiinnitti Suomen edustajien lisäksi huomiota myös uusi aluepolitiikkakomissaari **Jacques Barrot**. Puheenvuorossaan Barrot korosti jatkavansa edeltäjänsä **Michel Barnierin** jalanjäljillä ja vahvisti komission kannan harvasta asutuksesta erityiskohteluun oikeuttavana tekijänä. Johtaja **Jean-Charles Leygues** komission aluepolitiikkapääosastolta totesi, että komissio tukee alueellisen koheesio n lisäämistä uuteen

perustuslailliseen sopimukseen. Komissio esittää erityiskohtelua alueille, joiden asukastiheys on alle 8 as/km², sekä tietyille vuoristo- ja saaristoalueille.

Valtiontukia kohdennettava entistä tarkemmin

Seminaarissa nousi esille myös tarve tehostaa koheesio politiikan ja kilpailu politiikan kytkemistä toisiinsa. Kilpailupolitiikan sääntöjen noudattaminen ja markkinoiden toimivuus tukevat myös koheesio politiikan toteuttamista. Kilpailupolitiikan komissaari **Mario Monti** mukaan valtiontukia tulee kokonaisuudessaan vähentää ja kohdentaa tarkemmin, jotta niiden avulla voidaan edistää alueiden kasvua. Uudet valtiontukisuuntaviivat mahdollistavat korkeimpien aluetukien käytön nimenomaan konvergenssitavoitealueilla.

Hallinnon yksinkertaistamisesta käydyssä keskustelussa komission ehdotukset läheisyys- ja suhteellisuusperiaatteiden vahvistamisesta käytännön ohjelmapolitiikassa saivat laajaa kannatusta. Yksi rahasto ohjelmaa kohti -periaatteen todettiin yksinkertaistavan ohjelmatyötä selkeästi nykyiseen verrattuna. Komission esittämään eurooppalaiseen koheesiostrategia-asiakirjaan seminaarin osallistujat suhtautuivat sen sijaan kriittisemmin, lähinnä siksi että jäsenvaltioiden ja alueiden rooli strategiaprozessissa on epäselvä.

Tiina Heiskanen

Alueellinen koheesio -konferenssi Irlannissa

EU:n puheenjohtajamaa Irlanti ja EU:n komission aluepolitiikan pääosasto järjestivät toukokuun lopulla Irlannin Galwaysa seminaarin, jossa käsiteltiin unionin alue- ja rakennepolitiikkaa alueellisen koheesio näkökulmasta. Tilaisuuteen osallistui noin 200 kutsuttua asiantuntijaa vanhoista, uusista ja liittymistä valmistelevista maista sekä Euroopan unionista ja keskeisistä eurooppalaisista järjestöistä. Suomesta seminaariin osallistuivat **Kari Pakarinen** Kuntaliitosta, **Bo Lindholm** Nauvon kunnasta sekä **Tiina Heiskanen** sisäasiainministeriöstä. Lisäksi **Seppo Heikkilä** Lapin ja Oulun Brysselin toimistosta alusti harvaan asuttujen alueiden erityisasemasta.

Alueellisen koheesio näkökulma vahvistuu

Seminaarin keskeisimpänä teemana oli alueellisen koheesio (territorial cohesion) käsite, joka on saanut viime aikoina runsaasti huomiota. Alueellista koheesiota ollaan nostamassa EU:n perustuslaillisessa sopimuksessa taloudellisen ja sosiaalisen koheesio rinnalle kolmantena koheesiopoliittisena dimensio. Kyse ei kuitenkaan ole uudesta aihepiiristä, vaan olemassa olevan alueellinen koheesio -näkö-

kulman vahvistamisesta.

Komission edustaja **Jean-Charles Leygues** korosti koheesiopoliittikan alueellista dimensiota ja alueellisten erityisolosuhteiden ja -tarpeiden (erityisesti ultraperiferiset alueet, tietyt vuoristo- ja saaristoalueet, harvaan asutut alueet, kaupunki- ja maaseutualueet, raja-alueet) huomioonottamista myös yhteisön koheesiopoliittikassa. Pysyvistä luonnonhaitoista kärsivien alueiden kehittäminen on erityisen haasteellista mm. poikkeuksellisten luonnonolosuhteiden, maantieteellisen sijainnin ja väestötekijöiden takia. Alueellisen koheesio tarkoituksena on edistää tasapainoista ja harmonista kestävä kehitystä. Alueet voivat olla jälkeenjääneitä muihin alueisiin nähden joko kilpailukyvyyn, saavutettavuuden tai yleishyödyllisten taloudellisten palveluiden suhteen. Komissio esittää näiden alueiden ongelmien ratkaisemiseksi mm. t&k -toimintaa, TEN-verkkoja sekä kansallisten toimenpiteiden yhteensovittamista EU-toimenpiteiden kanssa.

Kehityshaittojen tunnistamiseen tarvitaan luotettavia kriteerejä

Alueellisten erityisolosuhteiden huomiointi vaikeuttaa kehityshaittojen tun-

nistamiseen käytettävien, luotettavien kriteerien puute. Esimerkiksi bruttokansantuote on liian yksipuolinen mittari kertomaan alueiden todellisesta hyvinvoinnista. Lisäksi alueiden tilasta kertovaa tilastotietoa tulisi tuottaa nykyistä tarkemmalla aluejaolla. Tutkimustietoa alueellisten erityisolosuhteiden aiheuttamista ongelmista ja erityisolosuhteista kärsivien alueiden kehittämisestä on jo jonkin verran olemassa, mutta erityisesti harvaan asuttujen alueiden osalta analysoidulle tutkimustiedolle on tarvetta.

Vaikka seminaarissa ei pystyttykään tuottamaan yksiselitteistä määritelmää alueelliselle koheesiolle, alustuksissa ja puheenvuoroissa hahmoteltiin sen eri osa-alueita. Alueellisen koheesio toteuttamisessa keskeistä on eri tahojen saaminen mukaan kehittämistyöhön. Erityisesti yliopistojen, hallinnon ja teollisuuden yhteistyö on avainasemassa innovaatiotoiminnan kehittämisen kannalta. Esille nousi myös erityisongelmista kärsivien vuoristo-, saaristo-, maaseutu- ja harvaan asuttujen alueiden tuleva valtiontukikohtelu. Näiden alueiden edustajat korostivat, että tukia olisi voitava kohdentaa erityisolojen mukaan.

*Tiina Heiskanen, SM
Kari Pakarinen, Kuntaliitto*

Alue- ja kuntaministeri Hannes Manninen vieraili Portugalissa ja Espanjassa



Ministeri Manninen (vas.) ja Espanjan valtiovarainministeriön valtiosihteeri Miguel Angel Fernández Ordoñez (oik.).

Lissabonissa ministeri Manninen tapasi Portugalin valtiovarainministeri Manuela Ferreira Leiten ja Madridissa valtiovarainministeriön uuden valtiosihteerin Miguel Angel Fernández Ordoñezin. Tapaamisissa keskusteltiin EU:n alue- ja rakennepolitiikan uudistuksesta, etenkin Suomen erityiskysymyksistä ja tulevan ohjelmakauden rahoituskehityksestä. Lisäksi esillä olivat uusi naapuruusinstrumentti sekä valtiontukikohtelu.

Keskusteluissa valtiovarainministeri **Leiten** kanssa ministeri **Manninen** haki tukea pohjoisten alueiden oikeuserustan vahvistamiselle uudessa perustuslaillisessa sopimuksessa. Vaikka Portugali on suhtautunut kriittisesti esi-

tyksiin laajentaa koheesiopoliittikan tavoiteartikla koskemaan myös maantieteellisistä haitoista kärsiviin alueisiin Portugali voinee hyväksyä Irlannin tekemän kompromissiesityksen. Portugali tukee voimakkaasti komission ra-

hoitusesitystä. Lissabon, Algarve ja Madeira ovat tavoite 1 ulkopuolella tulevalla rahoituskaudella. Portugali on tehnyt Lissabonin aluetta koskevan muutoksen, joka laajentaisi tavoite 1 alueiden piirissä olevien asukkaiden määrää huomattavasti.

Portugali pitää komission esitystä, jonka mukaa 78 % prosentista varoista menee konvergenssitavoitteelle optimaalisena eikä tavoittele korkeampia tukia konvergenssialueille.

Leiten mukaan Madeira on melko paljon paremmassa tilanteessa kuin Azorit. Madeiralla väestö on keskittynyt yhdelle saarelle ja infrastruktuuri on melko hyvä. Azorit koostuu useista saarista, joiden välillä on pitkät etäisyydet. Palveluja ja lentokenttiä on ylläpidettävä monessa paikassa. Portugali ei pitä-

nyt komission syrjäisten ja merentakaisen alueiden tiedonantoa kovin merkittävänä, sillä se ei tuonut mitään valoa rahoituskysymyksiin.

Madridissa ministeri Manninen esitelti valtiosihteerin **Fernándezille** Suomen hallituksen EU:n tulevaa aluepolitiikkaa koskevia linjauksia alue- ja rakennepolitiikan rahoituskehityksen osalta ja korosti Itä- ja Pohjois-Suomen erityisasemaa. Valtiosihteerin Fernándezin toiselle Espanjan ymmärtäväisen kannan Suomen harvaan asuttujen alueiden erityiskohteluun. Espanjan suhtautuminen naapuruusinstrumenttiin on hyvin myönteinen. Naapuruusinstrumentti on Espanjalle tärkeä etelän ulkorajalla ja sillä on erityinen merkitys Andalusiille ja Kanarian saarille. Koheesiopolitiikan eri tavoitteiden välisestä rahoitusosuudesta Espanjan linja oli varsin varovainen.

tusosuudesta Espanjan linja oli varsin varovainen.

Espanja ei halua tässä vaiheessa keskustella rahoituksen tasosta, vaan ensin on määriteltävä, mitä halutaan saada aikaan. Espanja on hyötynyt koheesiopolitiikasta ja kannattaa sitä myös uusille jäsenmaille. Valtiosihteerin tärkein toivomus oli se, että koheesiopolitiikan rahoituksen laskeminen vanhoissa jäsenmaissa olisi pehmeä ja asetteittainen eikä jyrkkä. Liian nopea muutos voi tehdä Espanjasta laajentumisen maksumiehen. Huolestuneisuus EU-rahoituksen huomattavasta laskusta kävi ilmi kaikissa keskusteluissa ministeri Mannisen vierailun aikana. Siirtymäratkaisu koheesiorahastolle pehmentäisi rahoituksen alenemista.

Mårten Jobansson

Valtiontukikohtelu kaudella 2007–2013

Komissio on julkaissut aluetuen suuntaviivoja koskevan ensimmäisen keskusteluasiakirjan. Suomea kiinnostaa, mitkä ovat alueellisten yritystukien kohdealueet seuraavalla ohjelmakaudella ja voidaanko EU-ohjelmärahoitusta käyttää investointiavustuksiin. Ohjelmärahoituksen käytöstä neuvotellaan Agenda 2007 -uudistuksen yhteydessä.

EU:n perustamissopimuksen mukaan valtiontuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla, on kiellettyä. Perustamissopimuksen 87 artiklassa on lueteltu ne poikkeustapaukset, joissa valtiontukea on mahdollista myöntää. 87.3(a) artiklan mukaan tukea voidaan myöntää alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma. Käytännössä komissio tulkitsee tätä siten, että ao. alueen BKT asukasta kohden jää alle 75 %:iin EU:n keskiarvosta. 87.3 (c) kohdan mukaan tukea voidaan myöntää myös muun alueen taloudellisen toiminnan tai kehityksen edistämiseen.

Koheesiopolitiikkaa ja valtiontukipolitiikkaa yhdenmukaistetaan

Koheesioraportin mukaan lähtökohtana on varmistaa mahdollisimman suuri yhdenmukaisuus koheesiopolitiikan

ja valtiontukipolitiikan välillä. Konvergenssitavoitteeseen kuuluvat alueet olisivat tukikelpoisia EU:n perustamissopimuksen art. 87.3(a) mukaiseen valtiontukeen, koska ne ovat alueita, joiden BKT asukasta kohden on alle 75 % EU:n keskiarvosta. Myös ne ns. syrjäiset merentakaiset alueet, jotka eivät yllä konvergenssitavoitteeseen, saisivat siirtymäkauden ajan em. statuksen mukaisesti tukea. Lisäksi ns. tilastovaikutusalueet saisivat rajoitettua 87.3(a) tukea ja siirtyisivät vähitellen ns. 87.3(c) -kohdan mukaiseen tukeen. Suomessa Itä-Suomen neljä maakuntaa (Pohjois-Karjala, Kainuu, Pohjois-Savo, Etelä-Savo) menettävät a-statusensa, koska ne eivät täytä BKT-kriteeriä.

Komission kilpailupolitiikkapäaosaston julkaiseman aluetuen suuntaviivoja koskevan ensimmäisen keskusteluasiakirjan mukaan investointitukea voitaisiin jatkossakin myöntää myös harvaan asutuille tai muuten vaikeuksissa oleville alueille ns. c-aluestatuksen nojalla. Suomessa c-aluestatuksen piiriin voisivat päästä Itä-Suomi entisenä a-alueena ja Pohjois-Suomesta Lappi ja Pohjois-Pohjanmaa harvan asutuksen nojalla. Muun Suomen osalta investointitukea voitaisiin myöntää vain ns. horisontaalisten valtiontukisääntöjen (t&k, pk-tuki, ympäristö, liikenne, työllisyys, koulutus, riskirahoitus) ja de minimis säännön nojalla, jolloin tukitaso on alhaisempi ja suuret yritykset tuen ulkopuolella.

Suomen tavoitteet

Suomi on komissiolle antamassaan valtiontukia koskevassa vastauksessa todennut, että koko nykyiselle tavoite 1 -alueelle tulee myöntää c-status korotetuilla tuki-intensiteeteillä, samalla tavalla kuin syrjäisille merentakaisille alueille (mukaan lukien Kanariansaaret ja Madeira, jotka eivät täytä BKT-kriteeriä). Perusteena Suomen esitykselle on Suomen ja Ruotsin liittymissopimukseen sisältyvä pohjoisten harvaan asuttujen alueiden aluepoliittinen erityiskohtelu. Nämä alueet kärsivät pysyvästä häittatekijöistä, jotka heikentävät niiden sosiaalista ja taloudellista asemaa. Lisäksi molemmilla alueilla on yksipuolinen tuotantorakenne, jossa matkailuelinkeino korostuu.

Lisäksi Suomi on edellyttänyt, että rakennerahastojen osarahoitusta tulee voida käyttää alueellisten investointitukien vastinrahoituksena konvergenssitavoitteen painopisteen mukaisesti Suomen liittymissopimuksen pöytäkirjassa 6 määritetyillä ns. tavoite 6 -alueilla, joiden erityiskohtelu tunnustetaan myös uuden perustuslaillisen sopimusehdotuksen pöytäkirjassa (artikkla 61). Aluepolitiikan pääosastolta saadun alustavan tiedon mukaan näyttäisi siltä, että investointitukea voitaisiin käyttää alueellinen kilpailukyky – tavoitteen mukaisissa toimenpiteissä suuria yrityksiä lukuun ottamatta myös EU-osarahoitteisena.

Tavoiteohjelmat

Tavoite 1 -ohjelmien suoritusvaraus jaettu

Valtioneuvosto hyväksyi 3.6.2004 Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelmien suoritusvarauksen sisältävät ohjelmamuutokset. Työministeri **Tarja Filatov** jätti lausuman sekä Itä-Suomen että Pohjois-Suomen päätökseen ja maa- ja metsätalousministeri **Juha Korkeaoja** Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelmaa koskevaan päätökseen.

EU:n rakennerahastojen suoritusvaraus on tarkoitettu ohjelmien tehokkuuden lisäämiseksi. Suomen tavoitteen 1 suoritusvarauksesta saatava lisärahoitus on EU:n rakennerahastoista yhteensä 41 milj. euroa. Alueiden väestömäärän mukaisessa suhteessa jaettuna Pohjois-Suomen osuus on 13,9 milj. euroa ja Itä-Suomen 27,1 milj. euroa. Tähän ratkaisuun päädyttiin, kun vertailtiin ohjelmien edistymistä määrättyjen indikaattorien perusteella. Vertailussa ei voitu tehdä eroa kumpi ohjelmista oli toteutunut paremmin, sillä ohjelmat ja alueet ovat erityyppisiä. Alla olevissa taulukoissa esitetään suoritusvarojen kohdentuminen Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelmiin toimintalinjatasolla.

Suoritusvarauksen jako valmisteltiin alueilla maakunnan yhteistyöryhmissä, jossa ovat mukana ohjelmaa toteuttavien aluehallintoviranomaisten lisäksi alueen kunnat ja työmarkkina- ja elinkeinojärjestöjen edustus. Ohjelmien

Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelma (milj. euroa)

	Julkinen rahoitus yhteensä	EU-rahoitus	Valtion rahoitus	Kuntien rahoitus	Muu julkinen rahoitus
TL 1. Yritystoiminnan kehittäminen ja yritysten toimintaympäristön parantaminen	20,388	10,194	9,351	0,843	-
TL 2. Osaamisen vahvistaminen ja työvoiman valmiuksien parantaminen	9,986	4,993	3,597	1,326	0,07
TL 3. Maaseudun kehittäminen	6,936	3,468	3,267	0,201	-
TL 4. Rakenteiden ja hyvän ympäristön kehittäminen	13,314	6,657	4,882	1,775	-
TL 5. Tekninen tuki	3,576	1,788	1,788	-	-
Yhteensä	54,2	27,1	22,885	4,145	0,07

Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelma (milj. euroa)

	Julkinen rahoitus yhteensä	EU-rahoitus	Valtion rahoitus	Kuntien rahoitus
TL 1. Yritystoiminta	13,194	6,597	5,423	1,174
TL 2. Maaseutu	8,786	4,393	3,629	0,764
TL 3. Osaaminen ja työllisyys	4,020	2,010	1,864	0,146
TL 4. Tekninen apu	1,800	0,900	0,900	-
Yhteensä	27,800	13,900	11,816	2,084

seurantakomiteat hyväksyivät suoritusvarauksen kohdentamisen ohjelmiin kokouksissaan marraskuussa 2003.

Suomen esitykset on toimitettu Euroopan komissiolle hyväksyttäväksi.

Ann Nousiainen

>

Suomi katsoo, että myös saaristoalueille (pl. Maarianhamina) tulisi saada c-aluestatus. Perusteena on se, että alueiden ongelmat ovat verrattavissa c-alueen harvaan asuttujen alueiden ongelmiin. Saaristoalueilla tulee olla jatkosakin mahdollista myöntää alueellista investointitukea myös EU-osarahoitteisena. Muiden Suomen alueiden osalta komission alustava esitys merkitsi sitä, että ne jäisivät keskusteluasiakirjassa esitetyn valtiontukialueen ulkopuolelle. Nykyisten aluetukien käyttöä voidaan kuitenkin kompensoida vaihtoeht-

toisilla tuki-instrumenteilla, käyttäen hyväksi LASA:a*, pk-asetusta ja de minimis -sääntöä. Näillä instrumenteilla päästäisiin komission esityksen mukaan lähes nykyisiin käytännössä sovellettuihin tukitasoihin.

Rakennerahastojen osarahoitusta voitaisiin komission koheesioraporttikesityksen mukaan käyttää näillä alueilla alueellinen kilpailukyky -tavoitteen mukaisilla painopistealoilla, edellä mainittuja instrumentteja soveltaen.

Alueellinen kilpailukyky -tavoitteen mahdollistamat toimenpiteet täsmen-

tyvät komission julkaistua heinäkuussa rakennerahastoja koskevat asetusesityksensä.

* LASA eli vähäinen tukimäärä. Komissio aikoo ottaa käyttöön uuden tukiohjelman, joka mahdollistaa tukien myöntämisen mm alue-/koheesiopoliittisiin tavoitteisiin siten, että tuen enimmäismäärä on 1 milj. EU/yritys/kolme vuotta. Tuen enimmäisintensiiviteetti on 30 % yrityskoosta riippumatta.

Auli Korhonen, KTM

Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelman toteutuksessa korostuu osaamis- ja innovaatorakenteiden vahvistaminen



Itä-Suomen seurantakomitean jäseniä Kolin huipulla.

Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelman seurantakomitea kokoontui Joensuuhun ja Kolille 7.–8. kesäkuuta tarkastelemaan ohjelman etenemistä ja tutustumaan Pohjois-Karjalassa tavoite 1 -ohjelma-rahoituksella rahoitettuihin hankkeisiin. Kokouspäivien alkajaisiksi Joensuun yliopiston rehtori **Perttu Vartiainen** ja opetusneuvos **Ari Saarinen** opetusministeriöstä esittelivät yliopiston roolia rakennerahastotoiminnassa sekä kertoivat Joensuun yliopiston EU-rahituksen saaneista hankkeista ja niiden merkityksestä yliopistolle.

Kokouksessa hyväksyttiin vuoden 2003 vuosiraportti ja ohjelman tekninen apu vuodelle 2005. Seurantakomitea keskusteli aktiivisesti ohjelman toteutuksen tilanteesta ja väliarvioinnissa annetuista suosituksista. **Merja Haapakka** komission aluepolitiikan pääosastolta selosti tulevan rakennerahastokauden 2007–2013 valmistelun ajankohtaisia asioita ja kokouksen puheenjohtaja, aluekehitysjohtaja **Kaisa-Leena Lintilä**, kertoi Suomen kannoista tulevan kauden valmistelussa.

Tutkimus- ja kehittämistoimintaa vahvistetaan

Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelman yhtenä tavoitteena on vahvistaa innovaatio- ja osaamisrakenteita, sillä ne muokkaavat vahvasti yritysten ja niiden toimintaympäristön kehittymistä. Osaamis- ja innovaatorakenteiden kehittäminen ja osaamistason nostaminen korostuivat

ohjelman toteutuksessa vuoden 2003 aikana. Osaamisrakenteiden vahvistamisen tavoitteena on ollut kaikissa maakunnissa tutkimus- ja kehittämistoiminnan vakiinnuttaminen maakuntien vahvoille avaintuotantoaloille. Toisaalta perusteellisuus näkyy ohjelma toteutuksessa mm. yritys- ja investointitukien kohdentamisessa. Koko ohjelma-alueella kolmannes

myönnetystä yritysrahoituksesta kohdistui metsä-, metalli ja elintarviketeollisuuteen. Matkailun osuus on kasvanut edellisistä ohjelman toteuttamisvuosista. Rahoitusta on suunnattu pääasiassa kasvuhakuisten pk-yritysten hankkeisiin, mikä näkyy uusien työpaikkojen määrässä. Finnvera Oyj:n rahoituksella on erityisesti vaikutettu uusien naistyöpaikkojen syntyyn.

Uusia yrityksiä ja työpaikkoja syntynyt odotusten mukaisesti

Tavoite 1 -ohjelman myötävaikutuksella on seurantatietojen mukaan syntynyt yli 17 000 uutta työpaikkaa. Yritystoiminnan edistämisen toimenpiteiden kautta eli yritys- ja investointihankkeissa niistä on syntynyt 9 900, joista naistyöpaikkoja on 3 150. Uusia yrityksiä ohjelman avulla on syntynyt 3 300, joista noin puolet yritystoiminnan kehittämisen kautta. Hankkeita ohjelmasta on rahoitettu kuluneen neljän vuoden aikana jo yli 8 000. Hankkeet ovatkin työllistäneet melkoisen määrän itäsuomalaisia niiden toteutuksen ajanakin. Ohjelman tuloksia arvioitaessa on otettava huomioon määrällisten tavoitteiden ja tulosten lisäksi aikaan saadut laadulliset tulokset, jotka ovat vaikeasti mitattavia kuten esim. osaamistason nousu, alueen vetovoima, kilpailukyvyyn kehitys tai verkostoitumisen tuomat hyödyt, mutta voivat olla jopa paljon merkittävimpiä kuin kovat määrälliset tavoitteet.

Maaseudun kehittämisen osalta oh-

jelman tavoitteita on toteutettu ansiokkaasti. Investointihalukkuus on pysynyt edelleen korkealla ja matkailu on näkynyt myös maaseudun kehittämisen toimenpiteissä. Tärkeimpinä toimialoina ovat olleet matkailun lisäksi puun jatkojalostus ja energian käyttö sekä elintarvikkeiden jatkojalostus. Itä-Suomen tavoite 1 -alueella elinkeinokalatalouden rahoituskehysten ennakoitua nopeampi täytyminen on johtanut rakenteellisten tukitoimenpiteiden rahoitusmahdollisuuksien huomattavaan supistumiseen. Elinkeinokalatalouteen varatut rahoituskehukset eivät mahdollista enää suurten hankkeiden rahoittamista.

ESR-hankkeisiin, joita on ohjelma-kaudella ollut Itä-Suomessa yhteensä 484, on osallistunut ohjelmakauden aikana lähes 90 000 henkilöä. ESR-toimenpiteissä on korostunut koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden parantaminen, ammatillisen liikkuvuuden edistäminen ja koulutuksen ja työelämäsuhteiden vahvistaminen. Työministeriö on käynnistänyt nk. tuotekehityshankkeita tukemaan työllisyysstrategian toimeenpanoa työttömyyden purkamisessa, työssä olevan työvoiman kehittämisessä ja uuden yritystoiminnan laajentamisessa.

Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelman toteuttaminen on siis jatkunut tehokkaana. Ohjelman toteutus myös rahoitustietojen valossa on aikataulussa – ohjelman puoliväli on ylitetty. Julkista rahoitusta hankkeisiin oli sidottu maaliskuun loppuun mennessä lähes 60 % ohjelman kehyksestä, joka tarkoittaa noin 745 milj. euroa. Maksatuksia hankkeille on tehty 464 milj. euron edestä.

Seurantakomitea tutustui onnistuneisiin hankkeisiin

Seurantakomitea tutustui kokouspäivien aikana Kolin matkailualueeseen ja Kolin kansallispuistoon liittyviin kehittämishankkeisiin, parhaillaan rakennetaan kalasatamaa Pielisen rannalle. Toisena kohteena oli Suomen kivikeskus Juuassa, joka valmistui noin vuosi sitten. Juuan kivikeskus on hyvä esimerkki siitä, kuinka rahoittajaviranomaisten yhteistyöllä ja eri rahastoista rahoitus

kokoamalla saadaan aikaan vaikuttava hankekokonaisuus. Kivikeskuksessa on mm. geotietokeskus, kivipuisto, pysyvät ja vaihtuvat taidenäyttelyt, tutkimus- ja testauslaboratorio ja opetus- ja kou-

lutustilat. Kolmantena kohteena oli merkittävästi EMOTR-rahoitusta juhlarakennusinvestointiin saanut juhla- ja pitopalvelu, joka sijaitsee Joensuun lähistöllä Lehmassa. Seurantakomitea

kokoontuu vuoden toiseen kokoukseen Helsinkiin marras-joulukuussa.

Ann Nousiainen

Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelman pääpaino yritystoiminnan kehittämisessä



Komission Suomen ohjelmista vastaavan yksikön päällikkö Alan Roggeri (kesk.).

Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelman seurantakomitea kokoontui kesäkokoukseen Kaustisille 10.–11.6.2004. Kokoukseen osallistuivat komissiossa Suomen alueohjelmista vastannut yksikön päällikkö **German Granda Alva** ja hänen seuraajakseen valittu **Alan Roggeri**. Naapurimaastamme Virossa kokousta olivat seuraamassa seurantakomiteatyöstä vastaavien yksiköiden päälliköt **Kristel Illaste** ja **Kristel Kiipile**.

Seurantakomitean kokouksessa hyväksyttiin ohjelman vuosiraportti 2003 ja ohjelman tekninen apu ja sen käytösuunnitelmat vuodelle 2005. Seurantakomitea keskusteli vilkkaasti ohjelman toteutustilanteesta, ohjelmasta tehdyn väliarvioinnin suosituksista ja tulevasta rakennerahastokaudesta 2007–2013, josta komission näkemyksiä ja linjauksia esitteli German Granda.

Ohjelma edennyt tavoitteiden mukaisesti

Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelma on edennyt tehokkaasti ja asetettuihin tavoitteisiin nähden jopa etuajassa. Oh-

jelmakauden puoliväli on ohitettu ja ohjelman rahoituksesta hankkeisiin on sidottu julkista rahoitusta lähes 400 miljoonaa euroa eli noin 60 % ohjelman kehiksestä. Rahoituksen saaneita hankkeita oli maaliskuun lopussa jo 4300.

Ohjelman avulla on myötävaikutettu 6 700 työpaikan luomiseen ja noin 900 uuden yrityksen syntymiseen. Noin 70–80 % uusista työpaikoista ja yrityksistä on syntynyt yritystoiminnan kehittämisen toimenpiteissä. Yritystuki- en kysyntä on jatkunut vilkkaana. Pääpaino yritystoiminnan kehittämisessä on ollut toimivissa yrityksissä ja maakunnan vahvoilla toimialoilla, joka on näkynyt siinä, että noin 80 % yritysrahoituksesta on myönnetty yritysten investointi- ja kehittämishankkeisiin sekä energiahankkeisiin. Vuoden 2003 aikana kolmannes ohjelman yritysrahoituksesta kohdistui matkailuun. Muut merkittävimmät painopistealat ovat olleet puutuotteiden valmistus ja metalliala. Näiltä toimialoilta suurimpina yritysinvestointiesimerkkeinä voidaan mainita Keski-Suomen osalta Metso Oyj:n teknologiapartnerin Teräs-Astra Oyj:n laajennusinvestointi Karstulassa ja Haka Components Oy:n investointi koivusahan uudeksi jatkojalostuslaitokseksi Viitasaarella. Finnvera Oyj:n rahoituksella on saatu aikaan merkittävä määrä uusia naisyrityksiä.

Myös ESR-toimenpiteiden toteutus on edennyt tehokkaana. Sen toimenpiteisiin on osallistunut neljän ensimmäisen ohjelmavuoden aikana lähes 40 000 henkilöä, joka tarkoittaa, että joka kymmenes pohjoissuomalainen on osallistunut ESR-hankeeseen. Syrjäytymisen ehkäisyyn tähtäviä toimenpiteitä on rahoitettu hyvin painokkaasti. Työllisyyden hoitoon on maakunnissa suhtauduttu vakavasti, ja se otetaan huomioon kaikkia toimenpiteitä suunniteltaessa ja rahoitettaessa. Nuoret on

otettu erityiskohteeksi Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelmamaakunnissa. Lapsia on aloitettu Nuorten vuosi 2004 -kampanja nuorten aktivoimiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Maaseudun kehittämistoimintaa on aktivoitu vuoden aikana. Esimerkiksi Keski-Pohjanmaalla on käynnistetty ns. innovaattoritoiminta. Maaseudun kehittämisen kannalta ongelmaksi on noussut kuitenkin maatilainvestointeihin ja nuorten viljelijöiden aloitustukiin varatun rahoituksen riittämättömyys.

Vuoden aikana on satsattu merkittävästi tietoyhteiskunnan ja sen rakenteiden kehittämiseen ja osaamisen tason nostamiseen, mm. Pohjois-Pohjanmaan liiton ja Oulun lääninhallituksen rahoituksella on käynnistetty kolmen hankkeen kokonaisuus sähköisen liiketoiminnan kehittämiseksi ja Lapissa pohjoisiin olosuhteisiin liittyen kylmäteknologiaan ja testaukseen liittyviä hankkeita on käynnistetty sekä Rovaniemellä että Pohjois-Lapissa. Lapin tietoyhteiskuntastrategian mukaisesti on käynnistetty toteuttamishanke, jonka keskeisenä toimenpiteenä on Lapin runkoverkon rakentamiseen tähtäävät toimenpiteet ja kuntien tietohallinnon kehittämistarpeisiin kohdistuvan selvityksen tekeminen. Polisten ja osaamiskeskittymien vahvistamiseksi on edelleen käynnistetty uusia hankkeita.

Pohjois-Suomen merkittävimmän yhteishankkeen Multipoloksen kehittämisessä pääpaino on ollut toimialoitain toteutettavan Forum-tyyppisen työskentelyn sisärajossa polisten yritys yhteistyöhön, jota varten on valittu polisverkoston yhteiset strategiset kehittämisteknologiat, joille on valmisteltu kehittämisohjelmat. Haastetta yhteishankkeiden hallinnoimiseen ja toteuttamiseen tuo Pohjois-Suomen maakuntien eri osien kuuluminen eri ohjelmiin. Mm. Pohjois-Pohjanmaalla koko maakuntaa koskevissa kehittämis-

toimissa rahoitus on myönnettävä useista eri ohjelmista. Vuoden 2003 aikana oli käynnissä 21 sellaista kehittämistöintä, joita rahoitettiin sekä tavoite 1 että 2 tai 3 -ohjelmista tai ALMA-ohjelmasta.

Monipuolisia hankkeita

Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelman seurantakomitea tutustui kokouksen yhteydessä useisiin mielenkiintoisiin ja hyvinkin erilaisiin ohjelmista rahoitettuihin hankkeisiin Kaustisen seutukunnassa, kuten Botnia Hightech Oy:n, joka on kansainvälinen langottoman teknologian yritys Kaustisella. Botnia Hightechin vahvuuksia ovat korkeasti koulutettu henkilökunta ja osaaminen. Tällä hetkellä yrityksen palveluksessa on yli sata langottoman teknologiaketähtyksen asiantuntijaa.

Kaivostoiminnan käynnistämiseen liittyvät selvitystyöt ovat loppusuoralla Keski-Pohjanmaalla. Seurantakomitealle esiteltiin käynnissä olevaa Keliber-kaivoshanketta. Tehtyjen selvitysten pohjalta litiumkaivostoiminta on käynnistettävissä ja etenee toteutusvaiheeseen, mikäli edullinen energiaratkaisu saadaan toteutetuksi ja litiumvarojen riittävyys varmistetuksi. Seurantakomitealla oli myös mahdollisuus tutustua Finn Spring Oy:n, joka on Suomen suurin lähdeveden pakkaaja kaukaisesta sijainnistaan huolimatta. Pakkaamo sijaitsee pienen Sykäräisen kylän laitamilla Toholammilla, ja siellä tehdään kesäaikaan töitä vuorokauden ympäri. Toinen tehdas sijaitsee Lestijärvellä. Tehtaissa työskentelee yli 30 ammattilaista. Huonekaluteollisuus on vahva toimiala Keski-Pohjanmaalla, siitä esimerkiksi seurantakomitealle esiteltiin

Puusepäntiike Hirviset Oy, joka on liikevaihdoltaan Suomen neljänneksi suurin mäntyhuonekalujen valmistaja. Yhtiö toimii sopimusvalmistajana ja toimittaa tuotteita ympäri maailmaa mm. Ikealle. Yli 95 % yhtiön tuotteista viehdään ulkomaille. Tavoite 1 -ohjelman EMOTR-varoilla on tuettu Ternivasikkakasvattamo Vasmon investointeja, kyseessä on 720 vasikan kasvattamo. Kasvattamo edustaa uusinta tekniikkaa ja tietotaitoa vasikoiden kasvatuksessa sekä tilojen välistä kasvavaa yhteistoimintaa kotieläintaloudessa. Seurantakomitean jäsenet ja ulkomaiset vieraat saivat konkreettisesti erittäin hyvän kuvan siitä, miten monipuolista ja monialaista on tavoite 1 -ohjelmalla rahoitettava kehittämistyö ja miten merkittäviä tuloksia sen myötävaikutuksella on saatu aikaan.

Anu Nousiainen

Länsi-Suomen tavoite 2 -ohjelma hyvässä vauhdissa

EU:n osittain rahoittaman Länsi-Suomen tavoite 2 -ohjelman toimenpiteillä oli vuoden 2003 loppuun mennessä vaikutettu 35 000 uuden työpaikan syntymiseen ja 20 000 työpaikan säilymiseen. Koulutustoimenpiteissä oli vuoden 2003 loppuun mennessä aloittanut 49 000 henkilöä, mikä ylittää jo asetetun kokonaistavoitteen. Uusia yrityksiä on ohjelmatoimenpiteiden tukena syntynyt kuitenkin huomattavasti asetettua tavoitetta vähemmän. Lisäksi naistyöpaikkojen määrässä ollaan selvästi tavoitteista jäljessä.

Länsi-Suomen tavoite 2 -alueilla oli ohjelman rahoituskehiksestä 31.3.2004 mennessä sidottu rahoituspäätöksin runsaat 60 %. Siirtymäkauden alueella rahoituksen vastaava käyttöaste oli noin 80 %. Länsi-Suomen ohjelman rahoituskehys (EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuudet yhteensä) kaudelle 2000–2006 on 615,8 miljoonaa euroa. Ohjelman rahoitus tullaan nykyvauhdilla hyödyntämään täysimääräisesti ohjelmakauden loppuun mennessä.

Ohjelman etenemistä käsiteltiin 17.-18.6. Oulussa pidetyssä Länsi-Suomen tavoite 2 -ohjelman seurantakomitean kokouksessa.

Maakuntien painopisteitä tarkennettu

Länsi-Suomen ohjelman yritysveitoista ja osaamispainotteista kehittämissä jatketaan kehittämällä uusia osaamisen ja yritystoiminnan perusrakenteita, yrityksiä, yritysverkostoja ja innovaatioympäristöjä. Niinpä painopiste on ollut yritystuissa ja osaamirakenteiden kehittämisessä. Yritystuet on kohdistettu maakuntakohtaisesti kunkin vahvoja toimialoja kehittämällä sekä klusterioitumista tukien.

Suhdannenousu on antanut odottaa itseään ennakoitua kauemmin. Epävarmuus ja viennin vetoavun puute heijastuu sopimusvalmistuksen ja alihankinnan kautta laajasti ympäristöön, mutta perusteellisuus kuten metsä-, laite-, metalli- ja kemianteollisuus ovat jatkaneet tuotantoaan tasaisempaan. Ohjelman tuella on hiottu tuotantokapasiteettia ja luotu toimintavalmiuksia kasvua ajatellen.

Väliarvioinnin ja ohjelmataarkistuksen myötä maakunnat ovat tarkentaneet loppukauden hankesuunnitelmiin sekä rahoituksensa painopisteitä.

Merkittäviä hankkeita

Satakunnan esimerkkihanke, viiden yliopiston yhteinen Porin yliopistokeskus, on erinomaisen vaikuttava aikaansaannos. Yksin Porin kaupunki on viimeisen kymmenen vuoden aikana sijoitta-

nut noin 20 miljoonaa euroa yliopistokoulutuksen kehittämiseen. Samoin tavoite 2 -ohjelmasta on kanavoitu yli 10 miljoonaa euroa samaan tarkoitukseen. Porin yliopistokeskuksessa opiskelee nykyisin yli 1 200 opiskelijaa ja työskentelee kaksi sataa henkilökuntaan kuuluvaa. Keskuksen kehittyminen on nostanut vihdoin Porin väestökehityksen nousuun.

Pirkanmaalla toimii lounaisessa seutukunnassa kahdeksan sisustusalan yrityksen muodostama Casalinda-verkosto, joka harjoittaa yhteismarkkinointia mm. ammattisisustajien suuntaan. Yrityksille on suunniteltu tuoteperhe, jossa eri alan tuotteet sopivat yhteen. Hankkeen suosiota saaneilla nettisivuilla voi tehdä sisustussuunnitelmia 3D-ohjelmalla. Tällä toimintakonseptilla saadaan näkyvyyttä, jota pienten toimijoiden olisi muutoin vaikea saavuttaa. Sisustusala työllistää seutukunnassa noin 400 henkilöä ja hankkeella on tavoitteena säilyttää työpaikat sekä luoda 20 uutta työpaikkaa, joista puolet naistyöpaikkoja.

Keski-Suomessa hyvinvointiteknologian kehittämissä ohjelma Wellness Dream Lab tukee hyvinvointialan yritysten liikeideoiden kaupallistamisessa, markkinoinnissa, tuote- ja teknologiakehityksessä sekä yhteistyöverkoston hyödyntämisessä. Alan osaajia koulutetaan lisää sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulun että yliopiston jatkokoulutusohjelmissa. Kehittämissä ohjelmassa toimialan yritysten liikevaihdon kasvutavoitteeksi on asetettu 50 miljoonaa euroa vuoteen 2010 mennessä.

Etelä-Pohjanmaalla on toteutettu verkostoliiketoiminnan ja sopimushankinnan periaatteiden mukaisesti metallialan yrityspuiston kehittämishanketta entisen tiilitehtaan alueelle Kurikkaan sekä alumiinikeskittymän yritysten verkostohanketta Alajärvellä ja Vimpelissä. Kummassakin esimerkkiverkostossa on syntynyt jo nyt useita uusia yrityksiä ja kymmeniä työpaikkoja, ja vientimarkkinointi vahvistunut ja lisääntynyt merkittävästi.

Keski-Pohjanmaan hanke-esimerkinä on kemian tutkimus-, koulutus- ja palvelulaboratorio, joka rakennetaan osana alueen kemian osaamisen erikoistumista ja osaamisen siirtämistä. Ke-

mia on Kokkolan seudun osaamiskeskuksen erikoistumisala. Hankkeesta hyötty merkittävästi myös alueen metalliteollisuuden vahvistamiseen tähtäävä lasertekniikan osaamisen siirtäminen alueelle ja sen soveltaminen alueella sekä lähialueen muoviteollisuus.

Pohjanmaalla on toteutettu mekaanisen puunjalostuksen yritysten kehittämishanketta Woodpoint, jossa on tällä hetkellä yli 200 jäsentä. Hankkeessa lisätään yritysten välistä yhteistyötä, tuetaan uusien yritysten perustamista, nostetaan jalostusastetta sekä luodaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia verkoston jäsenyrityksille.

Pohjois-Pohjanmaalla Ylivieskan

seutukunnan sopimusvalmistuksen kehittämishankkeen avulla on vauhditettu yritysten välistä yhteistyötä ja alihankintaa elektroniikan mekaniikan, metalliteollisuuden ja mekaanisen puuteollisuuden yrityksissä. Ohjelmalla tuettiin kehityshankkeita muun muassa kansainvälistymiseen, myyntiin, markkinointiin, tuotannon tehostamiseen ja tuotekehitykseen liittyen. Ohjelman avulla on syntynyt 60 uutta työpaikkaa ja neljä uutta yritystä sekä säilytetty 280 työpaikkaa. Osallistuvia yrityksiä oli noin 70.

Pasi Rantahalvari

Seppo Haukeka, Keski-Suomen liitto

Etelä-Suomen tavoite 2 -ohjelma on edistänyt elinkeinoelämän ja tutkimuslaitosten verkottumista

Etelä-Suomen tavoite 2 -ohjelman etenemistä käsiteltiin 14.–15.6. Kotkassa pidetyssä seurantakomitean kokouksessa.

Etelä-Suomen tavoite 2 -ohjelman toimenpiteiden kohteena on vuoden 2003 loppuun mennessä ollut yli 22 000 työpaikkaa maakuntien vahvoilla perustoimialoilla. Työpaikoista runsaat 9 000 on ollut uusia. Koulutustoimenpiteissä oli vuoden 2003 loppuun mennessä aloittanut jo yli 40 000 henkilöä, mikä on lähes 70 % asetetusta kokonaistavoitteesta. Taloudellisen taantuman seuraukset ovat lisänneet koulutustoimenpiteiden kysyntää. Uusia yrityksiä on ohjelmatoimenpiteiden tukemana syntynyt kuitenkin huomattavasti asetettua tavoitetta vähemmän.

Etelä-Suomen ohjelman kokonaisrahoituskehys kaudelle 2000–2006 on 565,7 miljoonaa euroa. Ohjelman kokonaisrahoituskehuksesta oli 31.12.2003 sidottu rahoituspäätöksin runsaat 50 %. Siirtymäkauden alueella rahoituksen vastaava käyttöaste oli lähes 80 %. Ohjelman rahoitus tullaan nykyvauhdilla hyödyntämään täysimääräisesti ohjelmakauden loppuun mennessä.

Etelä-Suomen maakunnissa vahvaa perustusta

Etelä-Suomen tavoite 2- ohjelman yritystukirahoituksesta valtaosa on kohdistettu metalliteollisuuden, puunjalos-

tuksen, kemianteollisuuden, sähkö- ja tietotekniikka-alan ja matkailun kehittämiseen. Päätoimialoilla on lisäksi vaikutettu osaamiskeskittymien kokonaisvaltaiseen kehittämiseen.

Ympäristösektorilla toimenpiteet kohdistuvat maakuntakohtaisten tarpeiden mukaisesti muun muassa vesistöjen kunnostustoimiin sekä rakennetun ympäristön osalta kulttuurihistoriallisesti merkittävien kohteiden entisöintiin ja uuskäyttöön.

Hyvinvoinnin kehittämisen toimenpiteillä panostetaan työttömyyden ehkäisyyn tai katkaisemiseen yksilökohtaisin toimenpitein erityisesti kaupunkialueilla. Kaupunkialueilla on myös toteutettu merkittävästi lähiöalueiden asukkaiden hyvinvointia ja osallistumismahdollisuuksia lisääviä toimia.

Vuoden 2003 lopulla valmistuneen ohjelman väliarvioinnin mukaan merkittävin pysyvin vaikutus on ollut elinkeinoelämän ja tutkimuslaitosten verkottumisella ja alueellisten oppimisympäristöjen kehityksellä. Tietoyhteiskuntainfrastruktuurin vahvistaminen on tukenut tätä kehitystä.

Merkittäviä hankkeita

Päijät-Hämeessä Muovialan koulutusputki -projektissa luodaan täysin uusi ja kattava muovialan koulutus muovituotevalmistajasta tohtorintutkintoon. Kattava ja helposti saatava koulutus edesauttaa yritysten kilpailu-

kyvyn paranemista. Koulutuksen sisältöjen suunnittelussa tehdään tiivistä yhteistyötä paikallisten yritysten, oppilaitosten sekä Lahden yliopistokeskuksen kanssa.

Kanta-Hämeessä Hämeenlinnan Verkatehdas on muuttumassa uuden sukupolven kulttuuri- ja kongressikeskukseksi. Hankkeessa solmittiin ensimmäiset kumppanuussopimukset kulttuurialan yritysten kanssa 2003. Verkatyhdas tulee olemaan yksi suurimmista eurooppalaisista vanhaan teollisuusmiljööseen toteutetuista kulttuurikeskuksista. Työpaikkoja arvioidaan olevan alueella vuosikymmenen lopussa noin 350.

Etelä-Karjalan kylien laajakaistahanke toteuttaa Suomen laajakaistastrategiaa tuottamalla laajakaistayhteydet maakunnan kaikkiin kyliin. Laajakaistayhteydet mahdollistavat maailmanlaajuisten internetpalveluiden tehokkaamman käytön ja todellisen etätönnä koto- na ja vapaa-ajan asunnolla. Kuntalaisille järjestetään koulutusta, joka perehdyttää ihmiset tietokoneen ja verkkopalveluiden käyttöön.

Varsinais-Suomessa Loimaan seutukunnan ICT-alan hankekokonaisuuden lähtökohtana on ollut pysyvien tulosten synnyttäminen muun muassa rakentamalla yrityskeskus-tyyppisiä ympäristöjä tyhjiksi jääneisiin liikehuoneistoihin. Loimaan keskustassa sijaitseva ICT-keskus tarjoaa tänä päivänä yritys- tilat 7 toimivalle ICT-alan yritykselle,

jotka työllistävät 20 henkeä.

Kymenlaaksossa Kuitu- ja energia-tekniikan osaamiskeskus kehittää selu- ja kuitutekniikkaa ja tähän liittyvää teknologiaa ja laitteiden kehittämistä yhteistyössä alan teollisuuden ja alihankkijoiden kanssa. Hankkeeseen liittyen on toteutettu myös yritysten toimitilojen rakentaminen Kotkan Karhulaan. Työpaikkavaikutus on noin 300 uutta ja säilytettyä työpaikkaa.

Itä-Uudellamaalla Verkot saaristossa -hankkeessa kehitetään sivulinkeinoja saaristoalueelle ja hyödynnetään saaristoportaalien luomaa verkostoa. Tavoitteena on yrittäjien lisääminen ja jo toimivien yritysten elinvoimaisuuden parantuminen uudenlaisen keskitetyn markkinoinnin ja myynnin avulla.

Uudellamaalla IKT i skärgården -hankkeessa varustettiin paikallisten järjestöjen kanssa kolme saaristotoimis-

toa nykyaikaisilla IT-laitteilla ja internet-yhteyksillä. Saaristotoimistot tarjoavat ilmaisia IT-palveluja sekä vakituksille asukkaille että vierailijoille. Hankkeella haluttiin innostaa ja opettaa asukkaita informaatio- ja kommunikaatioteknologian käyttöön.

Pasi Rantahalvari

Esa Höglom, Varsinais-Suomen liitto

Yhteisöaloitteet ja pilotit

Itämeren Interreg IIIB -ohjelma uusien haasteiden edessä

Tarkistettu ohjelma jätetty komissioon

Vuoden 2003 keväällä alkanut ohjelman laaja tarkistustyö saatiin päätökseen huhtikuussa. Ohjelman seurantakomitea kokoontui 20.4.2004 Kööpenhaminassa käsittelemään ja hyväksymään ohjelma-asiakirjan toisen (lopullisen) tarkistetun version. Puheenjohtajana toimi **Henning Steensig** Tanskasta ja Suomea edustivat **Ulla Koski** ympäristöministeriöstä ja **Kari Pakarinen** Suomen kuntaliitosta. **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä osallistui tarkkailijana. Pöydällä ollut versio oli valmisteltu edellisessä kokouksessa asetetussa työryhmässä, jossa Suomea edusti Harry Ekestam. Versiossa oli otettu huomioon komission esittämät näkemykset viime vuoden marraskuussa toimitettuun ensimmäiseen versioon, erityisesti ohjelman muuttaminen ns. naapuruusohjelmaksi sekä bilateraalisen meren ylittävän ulkorajayhteistyön ja vuosien 2004–2006 indeksointirahojen sisällyttäminen ohjelmaan.

Naapuruuskonseptista aiheutuva sisällöllinen laajentaminen esitettiin otettavaksi huomioon toimintalinjassa 3 (hallinnon kehittäminen). Samalla esitettiin tämän toimintalinjan jakamista kahteen toimenpidekokonaisuuteen. Tmpk 3.1 tukisi transnationaalista yhteistyötä samantapaisesti kuin nykyinen toimintalinja 3, mutta sisällöltään hieman laajempaan. Sen EU-rahoitusta lisättäisiin siirtämällä varoja toimintalinjasta 2. Uusi tmpk 3.2 tukisi bilateraalista meren ylittävää ulkorajayhteistyötä ja kaikki indeksointirahat (2,1 milj.

euroa) kohdennettaisiin siihen. Rahoitettavien hankkeiden EU-partnerin pitäisi ensi sijassa sijaita mereen rajoittuvilla NUTS II-alueilla ja ulkopuolisen partnerin Pietarissa, Leningradin alueella tai Kaliningradin alueella. Muilla alueilla sijaitsevat partnerit voivat osallistua em. alueilla sijaitsevien partnerien ohella (niiden kautta), mutta eivät ilman niitä.

Seurantakomitea päätti muutoin esityksen mukaisesti, mutta leikkasi toimintalinjasta 2 toimintalinjaan 3 tehtävää EU-rahojen siirtoa (5 milj. euroa työryhmän esittämän 7,5 milj. euron sijasta). Hallintoviranomainen toimitti ohjelma-asiakirjan lopullisen tarkistetun version komissioon 30.4.2004. Komissio hyväksynee ohjelman kesän aikana.

Seurantakomitea hyväksyi myös ohjelman EU-varojen jakamisen toimenpidekokonaisuuksittain. Tämän mukainen rahoitustaulukko tulee sisältymään tarkistettuun täydennysosaan, joka toimitetaan komissiolle myöhemmin tänä vuonna.

Ohjauskomitea valitsi uusia hankkeita – suomalaiset pärjäisivät hyvin

Nykyisen ohjelman toteuttaminen on jatkunut rinnan uudistusprosessin kanssa. Ohjelman viides hakukierros avattiin 12.1.2004 ja suljettiin 27.2.2004. Määräaikaan mennessä saatiin 39 hakemusta joista 36 läpäisi teknisen tarkastuksen. Näistä 12 läpäisi arviointi- ja sihteeristön suorittaman laadullisen tarkastuksen ja suositettiin hyväksyttäväksi.

Ohjelman ohjauskomitea kokoontui 3.–4.6.2004 Riiikassa päättämään viidennen hakukierroksen hakemuksista. Kokouksen puheenjohtajana toimi **Wilfried Görmar** Saksasta ja Suomea edustivat **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä ja **Martti Ahokas** Keski-Suomen liitosta. Ohjauskomiteassa oli selvää halua ja valmiutta hyväksyä useampia hankkeita kuin mitä sihteeristö oli esittänyt. Puolitoista päivää kestäneen käsittelyn jälkeen hyväksyttiinkin yhteensä 19 hanketta (kaikki 12 suositettua ja 7 muuta), joiden yhteenlaskettu EAKR-rahoitus on 20,9 milj. euroa. Hankkeita hyväksyttiin selvästi enemmän kuin aiemmilla hakukierroksilla. Neljällä ensimmäisellä kierroksella hyväksyttiin yhteensä 49 hanketta, joiden yhteenlaskettu EAKR-rahoitus on 43,7 milj. euroa.

Hyväksytyistä hankkeista viisi on suomalaisvetoista ja muissakin hankkeissa, kolmea lukuun ottamatta, on vahva suomalainen osallistuminen. Johdtopartnereiden lukumäärällä tarkasteltuna Suomi sijoittui Ruotsin kanssa ja etulle ykkösjalle ja osallistuvien partnereiden kokonaismäärällä selväksi ykköseksi. Suomalaisvetoiset hankkeet olivat ESCOBALT (energiansäästöhanke, vetäjänä Uudenmaan liitto), InLoC (logistiikkahanke, Turun yliopiston Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskus), WATERSKETCH (vesipuidedirektiivin soveltamishanke, SYKE/Oulu), BSR EAGLE (luontokeskushanke, Turun yliopisto) ja FEM (naisyrittäjyysuhanke, sisäasiainministeriö). Kaikki nämä kuuluivat sihteeristön suosittamiin hankkeisiin. Seitsemän ”lisähankkeen” joukossa oli mm. ainoat

uusien jäsenmaiden vetämät hankkeet, joita oli vain kaksi.

Vielä paljon rahaa jäljellä

Näiden päätösten jälkeen hankkeisiin on sidottu jo noin 64 milj. euroa, mutta EU:n laajenemisen seurauksena saadusta lisärahasta johtuen jäljellä on vielä noin 57 milj. euroa. Näillä näkymin tullaan järjestämään vielä ainakin neljä hakua, yksi tänä syksynä, kaksi vuonna 2005 ja yksi vuonna 2006. Näillä hakukierroksilla voisi/pitäisi siis hyväksyä yhteensä runsaat viisikymmentä viiden kierroksen keskikokoa vastaavaa hanketta. Erityisen suuri tarve on hyvistä liikennehankkeista (tmpk 2.2) ja hallinnonkehittämishankkeista (tmpk 3.1). Tämä haaste on tiedostettu jo jonkin aikaa ja viime syksynä seurantakomitea antoi sihteeristölle tehtäväksi valmistella proaktiivisia toimia hankegeneroinnin edistämiseksi erityisesti toimintalinjalla 2. Tämän vuoden alkupuolella ohjauskomitea asetti sihteeristön tueksi työryhmän, joka on kokoonnut kaksi kertaa (Suomen edustaja **Harry Ekestam**). Ryhmä on pyrkinyt identifioimaan ”puuttuvia hankkeita” ja pohtinut eri tapoja edistää niiden generointia (tiedotus, siemenraha, partnerinhakutilaisuudet, teemaseminaarit, suorat yhteydet avaintoimijoihin/organisaatioihin, kohdennetut haut, avainhankkeiden kilpailuttaminen jne.). Eräistä uusista toimenpiteistä on jo päätetty. Lähiaikoina ohjelman kotisivulle tullaan laittamaan tietoa ”puuttuvista hankkeista”. Yhteydenpitoa eri organisaatioihin, viranomaisiin jne. on lisätty. Liikennehankkeita koskeva teemaseminaari on tarkoitettu järjestäväksi aikaisin syksyllä. Siemenrahamenettelyä

jatketaan. Keväällä hyväksyttiin 19 siemenrahamanketta, joista 3 suomalaisvetoista. Seuraava (kuudes) siemenrahakierros toteutetaan syksyllä 2004 ja rajataan koskemaan toimenpidekokonaisuuksia 2.1, 2.2 ja 3.1. Sen jälkeen järjestettävänä vielä kaksi kierrosta vuonna 2005. Seuraava partnerinhakutilaisuus järjestetään keväällä 2005, todennäköisesti Liettuassa, ja sen teeman tulee olemaan toimintalinja 3. Kilpailuttamismenettelyn valmistelua jatketaan ja otetaan todennäköisesti käyttöön syksyllä koskien toimintalinjaa 2.1 (kaupunkiverkostot).

Seuraavaa (kuudes) varsinainen hakukierros avataan 23.8.2004 ja suljetaan 24.9.2004. Se perustuu vielä nyt voimassa olevaan täydennysosaan, eli siinä ei huomioida uuden ohjelman muutoksia toimintalinjassa 3 (ne huomioidaan vasta seuraavalla, vuoden 2005 alussa järjestettävällä hakukierroksella). Investointien enimmäisosuutta hankkeen budjetista on nostettu 40 %:iin. Tarkempaa tietoa hausta tulee löytymään ohjelman kotisivulta www.bsrinterreg.net. Mahdollisesta Suomen valtion vastinrahoituksesta kannattaa keskustella hyvissä ajoin aoministeriöiden (SM, YM, OPM, MMM) kanssa. SM:n vastinrahoituspäätökset tehdään noin 1–2 viikkoa ennen haun sulkemista. Tarkemmat aikataulut ja ohjeet vastinrahan hakemiseksi laitetaan SM:n kotisivulle (www.intermin.fi /alueellinen kehittäminen/EU-ohjelmatyö/Interreg/IIIB Itämeri) kesäkuun aikana. Kuudennen hakukierroksen hankkeista päätetään ohjelman ohjauskomitean kokouksessa 9.–10.12.2004 Hampurissa.

Toinen ns. Quality Workshop järjestettiin 29.4.2004 Karlskronassa. Se oli

tarkoitettu käynnissä oleville liikennehankkeille (tmpk 2.1), joista kuusi osallistui tilaisuuteen. Avainkysymyksiä olivat miten parantaa hankkeiden välistä synergiaa ja miten saada mukaan yksityinen sektori hankkeiden toteuttamiseen. Tilaisuudessa luotiin yhteyksiä myös Baltic Development Forumiin.

Henkilökuntamuutokset sihteeristössä ovat jatkuneet. Kevään aikana molemmat Karlskronan konttorin työntekijät, ruotsalaiset **Mattias Alisch** ja **Bo Löwendahl** sanoivat itsensä irti, mikä aiheutti ongelmia em. proaktiivisten toimien suunnittelulle. Keväällä järjestetyn haun ja muiden rekrytointitoimien tuloksena saatiin kuitenkin kootua uusi tiimi Karlskronaan: **Wiktor Szydarowski** (puolalalainen, tekee 70 %:n päivää), **Matthias Woivode** (saksalainen) ja **Joanna Przedzrymiska** (puolalalainen). Keväällä haettiin myös koko IIIB-tiimin koordinoijaa (Programme Manager), joka työskentelee suoraan ohjelmajohtajan (**Susanne Scherrer**) alaisuudessa. Tähän toimeen valittiin **Leena Anttila** Suomen maa- ja metsätalousministeriöstä. Leena siirtyy Rostockiin elokuussa. Yhteydet tulevat löytymään ohjelman kotisivulta.

Lopuksi todettakoon vielä että sihteeristön uusi konttori Riikassa avattiin virallisesti 3.6.2004. Se toimii äskettäin perustetun Latvian aluekehitysviraston (Latvian State Regional Development Agency) yhteydessä. Toimistossa on kuusi henkilöä, joista viisi (Ieva Kalnin johdolla) työskentelee ns. A-prioriteettien kanssa ja yksi (Vineta Griekere) varsinaisen IIIB-ohjelman kanssa.

Harry Ekestam

Pohjoisen Periferian Interreg IIIB -ohjelmassa päätettiin uusista hankkeista ja tuetaan hankeideoiden kehittelyä

Ohjelman seuranta- ja ohjauskomitea (PMC) kokoontui 23.–24.4.2004 Helsingissä, Ruotsissa. Puheenjohtajana toimi **Agneta Spetz** Ruotsista ja Suomea edustivat **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä ja **Esko Lotvonen** Lapin liitosta. Kokous jakaantui tavan-

omaiseen tapaan seurantakomitea- ja ohjauskomiteaosaan.

Seurantakomiteaosassa päätettiin eräistä pienistä muutoksista ohjelmasiikirjaan ja sen toimittamisesta komissioon. Päätös indeksointirahojen jakamisesta toimintalinjoittain ja toi-

menpidekokonaisuuksittain tehtiin kirjallisella menettelyllä jo maaliskuussa. Ohjelmalle osoitettiin yhteensä 1,36 milj. euroa indeksointirahaa, josta pääosa (79 %) kohdistettiin toimintalinjaan 2 (luonnonvarojen säästävä käyttö ja yritystoiminnan kehittäminen), 15 %

toimintalinjaan 3 (yhdyskuntien kehittäminen) ja loput tekniseen tukeen. Käsiteltiin ja hyväksyttiin periaatteessa vuoden 2003 vuosiraportti. Keskusteltiin eri tavoista lisätä yksityisen sektorin osallistumista, vahvistaa hankkeiden transnationalisuutta ja yksinkertaistaa hyväksytyjen hankkeiden laajentamista. Näistä asioista tullaan antamaan uusia ohjeita. Päätettiin osoittaa lisää rahaa (200.000 euroa) mikro-/valmisteluhankkeiden rahoittamiseen. Saatiin myös informaatiota mm. vuoden 2004 tiedotusohjelmasta sekä kotisivujen uudistamisesta. Uudet sivut laaditaan pääsääntöisesti englanniksi, mutta perustiedot ohjelmasta tulevat löytyämään kaikilla ohjelma-alueen kielillä.

Kokouksen ohjauskomiteaosassa päätettiin 7.3.2004 mennessä jätetyistä hakemuksista. Hakemuksia jätettiin yhteensä 8, joista yksi vedettiin takaisin ja yksi ei selvittänyt teknistä tarkastusta. Kuuden arvioitun hakemuksen laatu oli keskimääräistä parempi. Komitea päätti hyväksyä 5 hanketta, yhden sellaisenaan ja toiset määrätyn ehdoin. Hyväksytyistä hankkeista yksi (NorWAT) oli suomalaisvetoinen ja kolmessa muussa (Snow Magic, NOR-

CE ja DESERVE) oli suomalaisia partnereita. NorWAT-hanke selvittelee vesireittien hyödyntämistä aluesuunnitelussa ja -kehittämisessä. Hankkeen vetäjänä toimii Jyväskylän ammattikorkeakoulun Luonnonvarainstituutti. Ohjelmassa on nyt hyväksytty yhteensä 28 päähanketta ja sidottu noin 60 % rahoituksesta.

Vuoden 2004 toinen deadline oli 13.6.2004. Määräaikaan mennessä saatiin 11 hakemusta, joista 3 suomalaisvetoista. Suomen kansallinen työryhmä käsittelee hakemuksia 16.8.2004 ja ohjelman seuranta- ja ohjauskomitea päättää hakemuksista kokouksessaan 10.–12.9.2004 Grönlannissa.

Vuoden kolmas deadline on 31.10.2004. Tietoja hakemisesta saa ohjelman kotisivulta (www.northernperiphery.net) ja Kööpenhaminan sihteeristöstä (yhteystiedot kotisivulla) sekä Suomen kansalliset yhteyshenkilöltä Jouko Jamaan (jouko.jama@lapinliitto.fi).

Lokakuun lopun deadlineen tähtäviä suomalaisia hakijoita, jotka ovat kiinnostuneet valtion vastinrahasta, kehoitetaan olemaan hyvissä ajoin yhteydessä rahoittaviin ministeriöihin.

Sisäasiainministeriön osalta rahoituspyyntö tulee tehdä viimeistään 9.10.2004. Ohjeet vastinrahan hakemiseksi löytyvät SM:n kotisivulta www.intermin.fi (alueellinen kehittäminen/EU-ohjelmatyö/Interreg/IIIB Pohjoinen Periferia). Kolmannen deadlineen hakemuksista päätetään seuranta- ja ohjauskomitean kokouksessa 16.–17.12.2004 Kööpenhaminassa.

Pitkään suunniteltu Norjan partenaaruaatti pidettiin 5.–7.5.2004 Bodösissä. Se keskittyi viiteen teemaan (IT, nuorisot, uusiutuva energia, aluesuunnittelu/kehittäminen, poliittinen verkottuminen) ja osallistujia oli lähes 60. Kunkin teeman osalta päätettiin käynnistää valmisteluhankkeita. Tilaisuus oli kaikin puolin onnistunut ja osallistujien palaute erittäin myönteistä. Tänä vuonna on tarkoitus järjestää vielä yksi samantapainen partenaaruaattitilaisuus, 20.–22.10.2004 Ruotsissa (paikka selvää myöhemmin). Tällä kertaa on tarkoitus keskittyä kahteen teemaan (liikenne, maaseudun palvelut) ja tavoitteellinen osallistujamäärä on noin kaksikymmentä.

Harry Ekestam

INTERACT-ohjelman toinen avoin haku käynnissä

INTERACT-ohjelman seuranta- ja ohjauskomitea piti viidennen kokouksensa 23.–24.3.2004 Roomassa. Puhemiesjohtajana toimi **Cinza Zincone** Italiasta ja Suomea edusti **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä. Edustettuina olivat kaikki jäsenmaat Irlantia, Portugalia ja Saksaa lukuun ottamatta. Paikalla oli myös tarkkailijoita viidestä ei-jäsenmaasta. Kokous oli pitkälti informaatioluonteinen. Saatiin tietoa mm. alkuvuodesta suoritetusta väliarvioinnista, kaikkien viiden INTERACT-toimipisteen nykytilasta, uudesta kotisivusta (www.interact-eu.net, joka otettiin käyttöön huhtikuussa), sihteeristön tilaamasta Interreg-ohjelmien väliarviointien analyysistä (jonka suorittaa EPRC-tutkimuslaitos), sihteeristön työtilanteesta (tarvetta yhdelle lisähenkilölle, ei vielä päätöksiä) jne. Kokouksessa päätettiin hyväksyä EU:n laajentumisen johdosta tarkistettu ohjelma-asiakirja ja täydennysosa sekä edellisessä kokouksessa jatkovalmisteluun laitettu ensimmäisen avoimen hakukier-

roksen hanke (IONAS). Näin ollen ensimmäisen hakukierroksen viidestä hakemuksesta hyväksyttiin yhteensä neljä.

Kokouksessa päätettiin myös toisesta avoimesta hausta. Haku päätettiin avata heti 29.4.2004 Brysselissä pidetyn infopäivän jälkeen ja sulkea 15.7.2004. Suomi esitti sulkemispäivän siirtämistä elokuun lopulle, mutta ei saanut vastakaikua. Sihteeristö oli esittänyt että projektirahaa jätettäisiin vielä kolmannelle hakukierrokselle, mutta komitea päätti että mikäli toisella kierroksella saadaan tarpeeksi hyviä hakemuksia voitaisiin kaikki rahaa sitoa niihin. Näin ollen toisesta hakukierroksesta saattaa tulla myös viimeinen. Sihteeristö on pyrkinyt tiedottamaan hausta eri kanavia pitkin ja Suomessa myös mm. sisäasiainministeriö on pyrkinyt jakamaan tietoa siitä. Hakulomake ja ohjeistus löytyy ohjelman kotisivulta (ks. edellä). Sisäasiainministeriöllä on käytettävissään hieman rahaa suomalaisten toimijoiden vastinrahatarpeita varten, mutta sen käytöstä joudutaan

päättämään jo juhannukseen mennessä. Asiasta kiinnostuneita kehoitetaan kääntymään pikimmiten Harry Ekestamin (puh. 09–160 44509, harry.ekestam@intermin.fi) tai Petri Haapalaisen (puh. 09–160 42283, petri.haapalainen@intermin.fi) puoleen.

INTERACT-ohjelman seuranta- ja ohjauskomitea päättää toisen haun hankkeista seuraavassa varsinaisessa kokouksessaan, 1.–2.12.2004 Dublinissä. Sitä ennen komitea saattaa pitää ”välikokouksen” syyskuun lopulla Ljubljanassa järjestettävän konferenssin yhteydessä. Tästä konferenssista annetaan myöhemmin lisää tietoa ohjelman kotisivuilla.

Muistutettakoon lopuksi että eri INTERACT-toimipisteet ovat aloittaneet toimintansa ja tietoa siitä on saatavissa ohjelman kotisivuilta. Ensimmäinen ”INTERACT News” -tiedotusjulkaisu on myös ilmestynyt ja löytyy sähköisesti myös kotisivuilta.

Harry Ekestam

Interreg III C -ohjelmassa runsaasti hakemuksia huhtikuussa

Neljäs hakuaika alkaa jo kesäkuussa

C-ohjelman kolmas haku jatkoi yhteistyön laajentamista ja syventämistä Euroopassa. Yhteistyömahdollisuuteen ovat tähän mennessä tarttuneet mm. seuraavat julkiset tai julkista vastaavat toimijat: valtion keskusvirastot, alueiden ja kansalaisten etujärjestöt, kaupungit, yliopistot, koulutusyhtymät, osaamiskeskukset, museot, sairaalat, terveydenhoidon keskusliitot, ympäristökeskukset ja vesilaitokset.

Sisäasiainministeriö sai kaikkiaan 30 valtion rahoitusta koskevaa hakemusta, joista lähes kaikille voitiin myöntää rahoitussitoumus. Hakemukset osoit-

tivat, että kiinnostus yhteistyöhön on laaja-alaista myös Suomessa.

Kaikkiaan Euroopassa jätettiin sisään 264 hakemusta ja näistä eniten etelävyöhykkeellä, 130 kpl. Pohjoisella vyöhykkeellä haetaan EU-tukea yli 24 miljoonan euron edestä. C-ohjelman pohjoisen vyöhykkeen hallinto- ja seurantakomitea kokoontuu päättämään oman vyöhykkeensä hakemuksista 1.–2.7.2004 Helsingissä. Kokouksen puheenjohtajana toimii aluekehitysneuvos Ulla Blomberg.

Seuraava, neljäs hakuaika on pohjoisella vyöhykkeellä 14.6.–8.10.2004. Muilla vyöhykkeillä on muutoin sama hakuaika, mutta itävyöhyke on päättänyt sulkea neljännen haun vasta-

19.11.2004. Etelävyöhyke ottaa tällä hakukierroksella vastaan vain RFO-hankkeita. Muiden hanketyyppien osalta kannattaa siis valita Lead Partner, joka sijaitsee jollakin muulla kuin etelävyöhykkeellä. Sisäasiainministeriön myöntämää rahoitussitoumusta tulee hakea 17.9.2004 mennessä. SM:n hakuohjeet tulevat ministeriön ja ohjelman internet-sivuille kesäkuun aikana (www.intermin.fi ja www.interreg3c.net).

Lisätietoja:

- Ulla Blomberg,
puh. (09) 160 44518 (–7.7.2004)
- Petri Haapalainen,
puh. (09) 160 42283

Ulla Blomberg

ESPON-tutkimusohjelma etenee

ESPON – European Spatial Planning Observation Network – on EU:n Interreg -yhteisöaloitteeseen sisältyvä Euroopan aluesuunnittelua ja aluekehitystä palveleva tutkimusohjelma. Ohjelma toteutetaan vuosina 2001–2006 ja siihen osallistuvat lähes kaikki EU:n vanhat ja uudet jäsenmaat, komissio sekä lisäksi Norja ja Sveitsi. Ohjelman kokonaisbudjetti on 12 miljoonaa euroa.

Esponin yksi tärkeimmistä tuloksista ja hyödyistä varsinaisten tutkimustulosten ohella tulee olemaan eurooppalaisen tutkimusyhteistyön ja verkoston kehittyminen. Se luo pohjaa ja jatkuvuutta tulevalle eurooppalaiselle yhteiskunta- ja aluetutkimukselle eri muodoissaan. Viimeisin Espon-ohjelmaan osallistuvien tutkimuslaitosten ja virkamiesten yhteisseminaari järjestettiin Norjan Lillehammerissa 10.–11.5. 2004. Seminaarissa ja sen yhteydessä pidetyssä ohjelman seurantakomitean kokouksessa tarkasteltiin Esponin tähänastisia tuloksia ja luotiin suuntaviivoja ohjelman tulevalle toteutukselle.

Ensimmäiset projektit valmiita syksyllä 2004

Espon tutkimusprojekteja toteuttavat kansainväliset projektiryhmät, joihin osallistuu tutkimuslaitoksia lähes kai-

kista EU maista. Suomesta ovat aktiivisesti olleet mukana mm. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus (YTK), Joensuun Yliopiston Karjalan tutkimuslaitos ja Geologian tutkimuslaitos (GTK). Kesällä 2002 käynnistyivät ensimmäiset tutkimusprojektit, joiden aiheina olivat mm. monikeskuksinen kaupunkiverkko, kaupunkien ja maaseudun suhteet, Euroopan laajuiset liikenneverkot sekä EU:n sektoripolitiikan alueelliset vaikutukset (infrastruktuuri, tutkimus- ja kehittäminen, maatalous, energia). Myöhemmin ovat käynnistyneet mm. väestömuutoksia, luonnon ja ihmisen aiheuttamia ympäristöriskejä, luonnonarvoja, EU:n laajentumista ja rakennerahastoja koskevat tutkimukset. Edellä mainituista projekteista useimmat saavat työnsä valmiiksi syksyn 2004 aikana tai vuoden 2005 alussa, jolloin loppuraportit ovat käytettävissä eri maissa.

Uudet projektit käynnistyvät vuoden 2004 aikana

Alueellisia vaikutustutkimuksia käynnistetään aikaisempien politiikkaselvitysten lisäksi vuoden 2004 aikana kulttuuriperinnöstä, kalastuspolitiikasta, aluehallinnosta sekä Euroopan aluesuunnittelun ja alue-



kehityksen suuntaviivojen (ESDP) toteutumisesta eri maissa. Uutena ryhmänä tulevat myös tehtyjä selvityksiä hyödyntävät poikkileikkaus-tutkimukset kuten alueelliset skenaariot (2015, 2030), Lissabonin ja Göteborgin strategioiden alueellisuus sekä tietoyhteiskunnan aluenäkökulma. Esille on noussut myös globaali teema 'Eurooppa ja maailma', josta on valmisteltu tutkimussuunnitelmaa. Suomesta ja muista Pohjoismaista on löytynyt hakukkuutta osallistua myös uusiin projekteihin. Espon-tutkimusprojektien ohella käytettäviä tietoaaineistoja sekä tietojärjestelmiä on tutkimusohjelman kuluessa järjestetty siten, että niitä voidaan hyödyntää mahdollisimman laajasti ja ne ovat käytettävissä myös jatkotyötä varten.

Espon-tutkimusohjelman tulokset aktiiviseen käyttöön

On tärkeää, että näin laajan tutkimusohjelman eri projekteissa syntyvät tulokset saadaan aktiiviseen käyttöön jäsenmaiden aluekehityksen ja aluepolitiikan suunnittelussa. Ohjelman loppuvaiheessa onkin tarkoitus panostaa tietopalveluun raporttien ja internetin välityksellä. Eräänlainen välisynteesi tähänastisista tutkimuksista on julkaistu raporttina nimellä 'Espon in Progress'. Espon-tutkimusohjelmasta ja raporteista on jatkuvasti saatavissa informaatiota internetissä osoitteessa www.espon.lu. Suomessa sisäasiainministeriö ja ympäristöministeriö ovat yhdessä YTK:n, Joensuun yliopiston,

GTK:n ja Suomen ympäristökeskuksen kanssa käynnistäneet tietopalveluprojektin 'Espon Suomessa', jonka ensimmäisenä vaiheessa on laadittu suomeksi 'Espon-opas' eri käyttäjille. Se löytyy osoitteesta www.espon.fi. Jatkossa tarkastellaan aluesuunnittelun kannalta keskeisiä tuloksia eri projekteista Suomen näkökulmasta ja luodaan siten mahdollisuus hyödyntää tutkimustuloksia suomalaisten tutkimuslaitosten ja viranomaisten työssä. Marraskuussa (12.–13.11.2004) Joensuun yliopiston järjestämällä maantieteen päivillä yhtenä teemana on Espon-tutkimusohjelma. Tavoitteena on keskustella lähinnä niiden hankkeiden tuloksista, joissa on suomalaisia osapuolia mukana, mutta myös koko

ohjelman kokemuksista ja näkymistä. Tarkoituksena on myös, että nykyisen Espon-ohjelman päättyessä syksyllä 2006 Suomi puheenjohtajakaudellaan isännöi Espon-seminaaria, jossa arvioidaan tutkimusprojektien tuloksia ja erityisesti koko ohjelmaa sekä luodaan mahdollisesti myös suuntaviivoja vastaavan tutkimusyhteistyön jatkamiselle.

Lisätietoa Espon-tutkimusohjelmasta saa em. internet-osoitteista, joiden kautta löytyvät myös yhdyshenkilöiden nimet ja puhelinnumerot.

*Ilkka Mella
Harri Pitkäranta, YM*

Pohjoismainen yhteistyö ja aluepolitiikka

NÄRP kokoontui Reykjavikissa

Vuoden toinen NÄRP-kokous pidettiin 3.5.2004 Reykjavikissa. Puheenjohtajana toimi **Snorri B. Sigurdsson** Islannista ja Suomea edustivat **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä ja **Auli Korhonen** kauppa- ja teollisuusministeriöstä. Kokouksessa oli useita laajahkoja raportointi- ja keskustelu-kohtia. NÄRP sai ensimmäisen raportin ESPONin toiminnasta sen sihteeristöön NÄRPin varoin palkatulta **Flemming Thornaesilta**. Tämä ensimmäinen raportti oli vielä hyvin yleispiirteinen ja seuraavassa raportissa on tarkoitus lisätä pohjoismaista näkökulmaa. Nordregion edustajat (**Hallgeir Aalbu**, **Kaisa Lähteenmäki-Smith**) esittelivät aluepoliittisen sektorin uuden yhteistyöohjelman valmistelun työsuunnitelmaa, joka hyväksyttiin. Ohjausryhmä oli jo pitänyt yhden ideointikokouksen maaliskuussa, johon Suomesta osallistui **Leif Ehrstén** sisäasiainministeriöstä (Suomen varsinaisen edustajan Harry Ekestamin ollessa estyneenä). Ohjausryhmän seuraava kokous pidetään 17.6.2004. Ohjelmaluonnosta on määrä käsitellä NÄRPin syyskuun kokouksessa ja alueministerien marraskuun kokouksessa (ks. jäljempänä). NÄRP keskusteli myös pitkään ns. Länsipohjaraportin jatkotoimista. Raportissa esitetään mm. että Pohjoisatlanttityhteistyölle (NORA) voitaisiin antaa yleisempi koordinaatiovastuu

Länsipohjolan sisäisessä yhteistyössä ja sen yhteistyössä ”läntisten lähialueiden” (mm. Skotlanti ja Kanada) kanssa. NÄRP päätti tilata ulkopuolisen arvioinnin ja analyysin tästä asiasta ja varasi siihen 300.000 DKK.

NÄRP päätti myös, että erillinen EU-työryhmä (NÄRP-EU) laitetaan ”jäihin” ja sen sijaan lisätään EU-asioiden käsittelyä NÄRPin kokouksissa sekä käynnistetään asiantuntijayhteistyötä kolmella alalla: valtiontukisäännöstö, Interreg ja rakennerahastoasetuksen uudistaminen. Kahden ensiksi mainitun teeman osalta pidettiin ensimmäiset asiantuntijatapaamiset 10.6.2006, jolloin sovittiin jatkotyökentelystä. Lisäksi NÄRP päätti myöntää 100.000 DKK GOLIN-hankkeen loppuseminaaria varten ja 100.000 DKK islantilaisen tutkimuslaitoksen vetämään keskus-periferia-hankkeeseen, sekä varata 200.000 DKK NÄRPin/Nordregion tutkimustuloksista tiedottamiseen. Kokouksessa jaettiin myös luettelo kaikista rajaseutualueiden käynnissä olevista hankkeista. Luetteloa on tarkoitus päivittää jatkuvasti. Lopuksi saatiin raportointi GOLIN-hankkeesta. Seuraavana päivänä pidettiin vielä yhteiskokous rajaseutualueiden kanssa, jolloin saatiin laajahko esitely NORAn toiminnasta.

NÄRPin seuraava kokous pidetään 14.–15.9.2004 Tukholmassa. Aluepo-

litikasta vastaavien ministerien (MR-REG) kokous on tarkoitus pitää 1.11.2004 Tukholmassa, Pohjoismaiden Neuvoston istunnon yhteydessä.

Harry Ekestam

Muuta

Pohjoisen ulottuvuuden tilaa puitiin Brysselissä

Itä-Suomen, Pohjois-Suomen, Pohjois-Ruotsin ja Pohjois-Norjan EU-alueoimistojen järjestämä seminaari ”Northern Dimension Works III: Cross-Border and Industrial Cooperation in Northern Europe” kokosi noin 130 osallistujaa 14.6. Brysseliin. Seminaarin tavoitteena oli käsitellä hyviä, rajat ylittäviä toimintamalleja EU:n pohjoisilla alueilla erityisesti luonnonvarojen kestävä hyödyntämisen ja teollisen yhteistyön näkökulmasta.

Toimiva yhteistyö on sekä EU:n että Venäjän intresseissä

Seminaarin avaukseksi puhunut ministeri **Hannes Manninen** korosti Luoteis-Venäjän alueiden kanssa harjoitettavan yhteistyön tärkeyttä koko EU:n kannalta. Pohjois-Euroopan alueet ovat mm. EU:n ja Venäjän välisinä sillanrakentajina todellinen lisäarvo ja mahdollisuus koko Euroopalle, mutta tähän ”EU:n koillinen periferia” tarvitsee unionin tukea. Pohjoisen erittäin harvaan asutuille alueille on taattava erityisasema ja -rahoitus vuoden 2006 jälkeenkin.

Laajentumispuuosaston yksikönpäällikkö **Andreas Herdina** kertoi Euroopan komission 12.5. julkaisemasta ”Eurooppalainen naapuruuspolitiikka” -strategiapaperista. Venäjä on EU:n avainkumppani, jonka kanssa yhteistyötä on jatkuvasti kehitettävä. Pohjoisen ulottuvuuden ja naapuruuspolitiikka-aloitteen tärkein yhtymäkohta ovat eurooppalaiset naapuruusinstrumentit, joista kuusi tarjoaa jatkossa rahoitusta rajat ylittävälle yhteistyölle Venäjän kanssa. Ruotsin ulkoministeriön johtaja **Christer Persson** toivoi ensimmäisen seniorivirkamiesten kokouksen pitämistä Pohjoisen ulottuvuuden toimintasuunnitelmasta mahdollisimman pian. Venäjän EU-edustuston varapäällikkö **Konstantin Trofimov** puolestaan korosti EU:n ja Venäjän välisen yhteistyön kumppanuusperiaatetta ja näki Venäjän rikkauden olevan sen alueiden runsaudessa ja erilaisuudessa. Hän myös uskoi, että EU ja Venäjä löytävät molempien osapuolten intresseissä olevia yhteistyöhankkeita, koska

potentiaalisten hankkeiden lista on mit-tava.

Etelä-Savon maakuntajohtaja **Hannu Vesan** puheenjohtaman avausosion päättivät **Timo Hokkanen** Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankista sekä **Elena Slepko** Luoteis-Venäjän Assosiaatiosta. Hokkanen kuvaili Pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuuden viimeaikaisia kehityskulkuja ja hankkeita, ja Slepko nosti esiin rajat ylittävän kaupan sekä sen tarjoamat yhteistyömahdollisuudet mm. tavaroiden kuljetuksessa ja matkustajaliikenteessä.

Rajat ylittävästä yhteistyöstä hyviä kokemuksia

Iltapäivän teemasessioissa kuultiin hyviä hanke-esimerkkejä Pohjois-Euroopasta ja eri näkökulmia rajat ylittävään yhteistyöhön. Barents-sihteeristön **Rune Rafaelsen** kertoi alueen öljy- ja kaasuvarannoista sekä hahmotteli kokonaisvaltaista kuljetusjärjestelmää kasvaviin tarpeisiin. Karjalan tasavallan edustajan **Viktor Davydovin** mielestä Euregio Karelian alue voi tarjota hyvän esimerkin rajat ylittävästä yhteistyöstä muulle Euroopalle. Vuosien saatossa Karjala on toteuttanut noin 300 hanketta Suomen kanssa. Kainuun maakuntajohtaja **Timo Säkkinen** koki tärkeäksi Vartiuksen raja-aseman sekä, laajemmin, Arkangelin liiketoimintaympäristön kehittämisen. **Pentti Ruutikainen** Oulun kaupungista näki Northlink-hankkeessa potentiaalia tulevaisuudessa jopa TEN-väyläksi, ja **Kari Aalto** Pohjois-Pohjanmaan liitosta esitteli PKC Group -yrityksen toiminnan esimerkkinä siitä, kuinka Suomen ja Luoteis-Venäjän voimien yhdistäminen on molempien eduksi. Pohjois-Karjalan maakuntajohtaja **Pentti Hyttinen** korosti puheenjohtamansa session lopuksi, että yksi suurimmista yhteistyön esteistä Pohjois-Euroopassa on liikenneinfrastruktuurin paikoittainen riittämätön kunto ja että ihmisten liikkuvuus on eräs kaupankäynnin perusedellytyksistä.

Seminaarin johtopäätökset esitteli Lapin maakuntajohtaja **Esko Lotvo-**

nen. Edellä mainittujen asioiden lisäksi hän mm. kiitteli komission toimintaa Interreg- ja Tacis-ohjelmien yhteensaattamisessa mutta piti tärkeänä, että naapuruusohjelmien ja -instrumenttien hallintovastuu säilyy alueilla. EU-Venäjä -suhde on itse asiassa eurooppalaisen naapuruuspolitiikan mittatiku, ja Pohjoisen ulottuvuuden alueella toteutettavien naapuruusinstrumenttien resurssien olisi heijasteltava tämän suhteen tärkeyttä. Itä-länsi -suuntaisten liikennekäytävien ja eri raja-asemien kehittämiseen tulisi kiinnittää huomiota. Kaiken kaikkiaan Pohjois-Euroopan alueiden keräämät kokemukset EU:n ulkorajan ylittävästä yhteistyöstä voisivat olla hyödyksi ja siirrettäviä ainakin laajentuneen EU:n itäiselle ulkorajalle.

Seminaarin johtopäätökset (englanniksi), esitykset ja lisätietoja:

- Jani Taivalantti, Itä-Suomen EU-toimisto, jani.taivalantti@eastfinland.org
- Seppo Heikkilä, European North Lapland – Oulu -toimisto, seppo.heikkila@lapland-oulu.fi

*Jani Taivalantti
Itä-Suomen EU-toimisto*

Tasa-arvo alueiden hyvinvoinnin rakentajana

Dipoli keräsi asiantuntijat

Kevään 2004 aikana sisäasiainministeriö valmisteli usean ministeriön (SM, TM, MMM, KTM + muut) yhteistyönä seminaaria, jonka tavoitteena oli tukea naisten ja miesten tasa-arvon edistämistä ohjelmatyössä. Keskiviikkona 5.5.2004 Dipolissa järjestettyyn seminaariin osallistui monipuolinen joukko innovatiivisia hankkeiden tekijöitä ja kehittämistyön osajia eri puolilta Suomea.

Seminaari antoi hyvän tuntuman siihen, missä nyt olemme keskustelussa sukupuolinäkökulman ja alueiden kehittämisen näkökulman yhteen kytke misessä. Osaamme puhua tasa-arvosta ja osaamme puhua alueiden kehittä misestä, yleensä molemmista erikseen. Aika heikosti pystymme mieltämään miten sukupuolinäkökulman mukaan ottaminen tuo lisäarvoa alueiden kehittä miseen. Mitä kysymyksiä nostetaan esiin? Miten saadaan muutos aikaa? Jat kotyön haasteeksi kiteytyikin se, kuinka pääsemme yleisestä tasa-arvopuheesta rakentamaan lisäarvoa eri toimintakentille: alueelliseen kehittä miseen, hallintoon, työmarkkinoille, yrittäjyyteen jne.

Osallistujajoukosta puuttuivat lähes kokonaan, harmillista kyllä, ohjelmatyössä päätöksiä tekevät henkilöt. Tämä ilmiö on toki havaittu muillakin kehittämisen osa-alueilla: hallinnon ja luottamuselinten päätöksentekijöiden ja hanketoimija-asiantuntijoiden eristäytyminen toisistaan häitää kehittämistyötä. Eräs tapahtuman tärkeimmistä johtopäätöksistä onkin, että tasa-arvokoulutus on vietävä päättäjien ulottuville kiinteänä osana heidän perustehtäviään ja muuta koulutusta. On myös saatava aikaan aitoa vuorovaikutusta.

Puhujat analysoivat tasa-arvotyötä

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeri **Sinikka Mönkäre** totesi avauspuheenvuorossaan, että tasa-arvon edistäminen on koko hallituksen asia, ei yksin tasa-arvoasioista vastaavan ministerin. Lisäksi tarvitaan järjestöjen, virkamiesten, naisten ja miesten, hallituksen ja eduskunnan yhteistyötä ja sitoutumista. Mönkäre patisti alueiden kehittämisoh-

jelmia parantamaan suoritustaan tasa-arvon edistämiseksi. Arvioinneissa rakennerahasto-ohjelmien ohjausvaikutukset ovat osoittautuneet tasa-arvoasioissa heikoiksi. Meillä ei ohjelmia laadittaessa osata keskustella tasa-arvosta eikä asettaa siihen liittyviä tavoitteita.

Kansanedustaja ja entinen Pohjois-Karjalan maakuntajohtaja **Tarja Cronberg** analysoi puheessaan sitä, kuinka tasa-arvon edistäminen edellyttää välttämättömiä muutosprosesseja sekä rakenteissa että toimijoissa. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa naisten mobilisaatio käynnistyi ”Naiset aluekehityksessä”-seminaarilla vuonna 1996. Pitkäjänteinen työ on tuottanut hedelmää ja nyt Joensuussa toimiva Karellikeskus (Naisten resurssikeskus Oy) toimii sekä naisrytityyden edistäjänä että aluekehityksen tekijänä ja innovaatiokeskuksena. Oulun yliopiston rehtori **Lauri Lajunen** kuvasi puheenvuorossaan miten sekä koulutus että työmarkkinat eriytyvät sukupuolen ja alueen mukaan. Yritysasiainmies **Matti Lönnroos** Keski-Savon kehittämissyhtiöstä kertoi, kuinka Varkauden seudulla on vuosia kamppailtu nais- ja miestyöpaikkojen epätasapainon kanssa. ”Puolisotyöpaikat” on havaittu tärkeäksi osaksi alueen vetovoimaa tai vetovoiman puutetta. Tilanne ei seudulla ole kovin hyvä: väestö vähenee, erityisesti nuoret muuttavat pois ja teollisuuspainotteinen elinkeinorakenne luo omat haasteensa. Tulevaisuudessa monipuolinen yrittäjyyden edistäminen onkin yksi keskeisistä keinoista synnyttää uusia työpaikkoja. Naisten aktiivisuutta työmarkkinoilla, itsensä kehittämisessä ja verkostojen rakentajina edistetään naisten resurssikeskus-toiminnan kautta.

Tohtori **Liisa Horelli** esitteli puheessaan menetelmiä, joilla tasa-arvotyötä voidaan esimerkiksi hankkeissa ja ohjelmissa konkreettisesti tehdä. Näitä ”valtavirtaistamisen työkaluja rakennepoliitikassa” on kirjattu myös seminaarin työkirjaan. Komissiosta saapunut kansallinen asiantuntija **Riitta Kangasharju** oli koonnut esitykseen-



Keskustelu on vanhin tapa oppia: ”oppimiskahvilan” meille järjesti Business Arena Oy Jyväskylästä (Kuva Business Arena Oy).

sä mm. eri ohjelmien tasa-arvo-asetukset. Hän korosti, että komissio pitää vahvasti kiinni siitä, että tasa-arvon kaksoisstrategia on kaikissa ohjelmissa mukana. Toimitusjohtaja **Mirja Erlund** kuvasi Pohjois-Karjalan Karellikeskuksessa kehitettävää Puotiska-toimintaa, joka helpottaa yrittäjänaisen työn ja perheen yhteensovittamista ja työllistää siinä sivussa työttömiä ja työelämään osa-aikaisesti haluavia naisia. Tasa-arvopalkinnon saaneen Octel Oy:n laatu päällikkö **Vesa Pääkkönen** puolestaan todisti miten tasa-arvosuunnitelmalla ja määrätietoisella toiminnalla, jossa yrityksen johto on mukana, parannetaan yrityksen imagoa ja tehdään tasa-arvosta osa yrityksen toimintastrategiaa. Octelin työ kelpaa esimerkiksi muillekin organisaatioille ja alueellisten strategioiden tekoon.

Vuorovaikutteisuus toteutui

Päivän puheenvuorojen innoittamana mietittiin uusia keinoja ja strategioita siihen, kuinka miesten ja naisten paras osaaminen saadaan rakentamaan alueiden hyvinvointia. Ohjatuissa ”learning cafe”-keskusteluissa saatiin tietoa kokemuksista ja parhaista tasa-arvokäytännöistä eri puolilta Suomea. ”Oppimiskahvila” osoittautuikin hyväksi tavaksi saada aikaan aidosti vuorovaikutteinen seminaari suurellekin joukolle.

Käytännön työvälineitä

Naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen ohjelmatyössä on astumassa askeleen juhlapuheista kohti käyt-

Aluehallinnon vahvistamishanke jatkovalmisteluvaiheessa

Hallinnon ja aluekehityksen ministeri-työryhmä puolsi 3.6. pitämässään kokouksessa aluehallinnon vahvistamishankkeen ehdotusten jatkovalmistelua. Valmistelun lähtökohtana ovat selvityshenkilö **Esko Riepuhan** tekemät ehdotukset aluekehittämiseen liittyvien valtion talousarviovarojen kokoamisesta yhteen ja niiden suuntaamisvallan siirtämisestä alueille, yhteistyön lisäämisestä toimijoiden kesken alueilla ja keskushallinnossa sekä alueiden ja keskushallinnon välillä. Selvityshenkilön ehdotusten yleispiirteiden vuoksi jatkovalmistelussa keskitytään toteuttamisen yksityiskohtiin. Ehdotusten keskeisimpiä asioita käydään läpi niin ministeriöiden kuin maakunnan liittojenkin

>
töntöä. Seminaariin koottu ”työkirja” on julkaistu täydennettynä. Se toimii tukimateriaalina ohjelmien parissa tehtävässä tasa-arvon valtavirtaistamistyössä. Sitä voi myös jokainen yksittäinen viranomais- ja hanketoimija hyödyntää omassa työssään tasa-arvokysymyksissä. Työkirjan pdf-versio löytyy seminaarin nettisivuilta (www.intermin.fi/suomi/tasa-arvoseminaari), jonne kootaan tulevaisuudessa myös muuta tasa-arvoon liittyvää materiaalia.

Tasa-arvo on keskeinen teema alueellisten tavoiteohjelmien työssä loppukaudella ja uuden kauden suunnittelussa. Olisiko aika viedä tasa-arvokoulutusta esim. uusille maakunnan yhteistyöryhmille keväällä 2005?

Valtakunnallista tapahtumaa valmistellut ministeriöiden yhteinen työryhmä toivoo, että valtakunnallinen seminaari innostaa nostamaan tasa-arvoteman puheen ja kehittämisen kohteeksi myös maakunnissa. Maakunnissa järjestettävät tilaisuudet voivat olla keskusteluja, koulutustapahtumia tai jotain muuta. Tavoitteena on valtavirtaistaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä kansallisten että EU-ohjelmien tavoitteenasetteluun ja strategiatyöhön. Tähän työhön saamme vahvan tuen EU:sta ja hallituksen valmistelemasta tasa-arvo-ohjelmasta.

Annamari Asikainen

kanssa.

Määrärahojen kokoaminen ja alueellistaminen

Määrärahojen kokoaminen on tarpeen ehdotetun toimeenpano- ja suunnittelujärjestelmän toimintakyvylle ja tarkoituksenmukaisuudelle sekä aluekehityksen rahoituksen läpinäkyvyyden lisäämiseksi. Ehdotuksessa mukana ollut lista määrärahamomenteista on herättänyt lausunnoissa voimakastakin vastustusta, vaikka toisaalta on nähty, että mukana on myös alueellistettavaksi sopivia määrärahoja. Jatkovalmistelussa ehdotetaan käytäväksi alueellistettavien määrärahojen lista läpi ministeriöiden kanssa. Tavoitteena on löytää yhteen koottavaksi ja alueellistettavaksi sopivat määrärahat. Ehdotetuista määrärahoista alueellistamisen ulkopuolelle jäävät suoraan valtion palvelutuotannon rahoittamiseen menevät määrärahat sekä pääasiassa valtakunnallisesti merkittävät määrärahat.

Maakunnallinen päätöksenteko

Maakunnallisen päätöksenteon järjestämisen tarve perustuu ehdotuksessa määrärahan suuntaamistoimivallan siirtämiseen maakunnan liittojen yhteyteen. Ehdotuksessa on käsitelty pääasiassa puhtaasti kansallista rahoitusta, mutta järjestelmään on tarkoitus liittää myös rakennerahastovarojen hallinnointi. Koko järjestelmän toimivuuden, uskottavuuden ja päällekkäisten järjestelmien välttämisen näkökulmasta rakennerahastovarojen mukanaolo järjestelmässä on perusteltua. Alueellinen päätöksenteko voidaan järjestää ehdotuksen mukaisesti maakuntaneuvostoon tai sen kokoonpano voi olla valtion edustajien osalta toisenlainen kuin on ehdotettu. Voidaan myös harkita toimivallan antamista maakunnan liittojen hallituksille suoraan ja nykyisen päätöksentekojärjestelmän muuta kehittämistä. Tällöin valtion edustajat voisivat toimia esittelijöinä hallituksessa.

Sosiaalipartnereiden asema

Maakunnallisen päätöksenteon järjes-

tämiseen liittyy oleellisesti kysymys sosiaalipartnereiden osallistumisesta aluekehitystyöhön. Tavoitteena on, että niiden asema säilyy ennallaan järjestelmän muutoksista huolimatta. Mahdollista on, että maakuntien yhteistyöryhmät jatkavat tehtäviään ennallaan. Mikäli se vaihtoehto on epätarkoituksenmukainen, valmistellaan muu menettely, jolla sosiaalipartnerit voivat osallistua päätöksien valmisteluun yhtä tiiviisti kuin maakuntien yhteistyöryhmissä.

Alueiden ohjaus

Keskushallinnon ja alueiden välinen suhde määräytyy ehdotetussa järjestelmässä lähes täysin ohjauksen ja sopimisen sisällöstä. Ehdotuksessa on keskushallinnon ja alueiden välille suunniteltu ns. tulossopimusmenettelyä, jossa sovitaan voimavaroista ja kehittämistavoitteista. Jatkovalmistelussa selvitetään, mistä asioista sopiminen on ohjauksen kannalta tärkeää ja miten sitovia sopimusten pitäisi olla. Myös valtioneuvoston rooli sopimuksen vahvistajana on keskeinen jatkovalmistelun kohde.

Keskushallinnon yhteistyö

Keskushallinnon yhteiseksi toimijaksi ehdotuksessa on nimetty ”tulosallianssi”, johon ministeriöt osallistuvat, ja joka käytännössä hoitaa neuvottelemista alueiden kanssa. Ehdotuksessa toimijan hahmo ei ole saanut konkreettista sisältöä. Keskushallinnon toimijan kokoonpanoa, tehtäviä ja päätöksentekojärjestelyä selkiytetään hankkeen jatkovalmistelussa.

Valmistelun aikataulu

Jatkovalmistelun tavoitteena on viedä ehdotus yksityiskohtaisemmalle tasolle ja synnyttää luonnos hallituksen esitykseksi, jolla järjestelmä voitaisiin toteuttaa. Sisäasiainministeriö ja muut ministeriöt valmistelevat tarvittavan lainsäädännön ja yksityiskohtaiset toimenpiteet 31.8.2004 mennessä. Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle loppusyksyllä 2004.

Teemu Eriksson

Ministerityöryhmä linjasi Helsingin seudun yhteistyön kehittämistä

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä puolsi 10. kesäkuuta pitämässään kokouksessa Helsingin seudun yhteistyötä koskevan lainsäädännön valmistelun jatkamista selvityshenkilö **Jussi-Pekka Alasen** ehdotusten pohjalta. Tavoitteena on edistää kykyä toteuttaa koko seutua koskevia ratkaisuja Helsingin seudun kilpailukyvyyn ja vetovoiman vahvistamiseksi.

Lain tärkeimpänä asiana on säätää Helsingin seudun kuntien yhteisestä päätöksenteosta, koskien noin 14 pääkaupunkiseudun ja Keski-Uudenmaan kuntaa. Keskeisimpiä yhteisesti päätettäviä asioita olisivat maankäyttöä ja asumista sekä liikennejärjestelmiä ja joukkoliikennettä koskevien seudullisten tavoitteiden ja strategioiden hyväksyminen. Seudun päätöksenteko tapahtuisi maakunnan liiton yhteydessä.

Helsingin seudun 14 kuntaa käsittävän päätöksenteon lisäksi selvityshenkilö Alanen on esittänyt pääkaupunkiseudulle kuuden kunnan yhteistä poliittista päätöksentekoa varten lakisäädöksiä pääkaupunkiseudun yhteistyöhallitusta. Ministeriryhmä kuitenkin linjasi, ettei asiasta laadita säädöksiä tässä yhteydessä, vaan seurataan vapaaehtoisuuteen perustuvan pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan toiminnan tuloksellisuutta ja arvioidaan tarvetta ko. lainsäädännölle myöhemmin hallituskauden aikana.

Luonnos hallituksen esitykseksi Helsingin seudun yhteistyötä koskevas- ta lainsäädännöstä valmistellaan elokuun loppuun mennessä. Ennen lakiluonnoksen lähettämistä lausunnoille käydään neuvottelut keskeisten tahojen kanssa. Alue- ja kuntaministeri **Hannes Manninen** tapaa jo ennen juhannusta Helsingin, Espoon, Kauniaisten, Vantaan, Keski-Uudenmaan KUUMA-kuntien (Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Tuusula) sekä molempien maakunnan liittojen keskeiset päätöksentekijät.

Keskeisimpiä kysymyksiä asianosaisten tahojen kanssa käytävissä neuvotteluissa ovat maakunnan liiton yhteydessä tapahtuvan seudullisen päätöksenteon organisointi, Helsingin seudun yhteisen päätöksenteon piiriin kuuluvien kuntien alueellinen raja- aus, valtion ja seudun suhde sekä Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakuntien yhdistä-

mistä koskeva ehdotus.

Selvityshenkilö Jussi-Pekka Alasen ehdotuksista annetut lausunnot

Yhteensä 65 seudun yhteistyöhön liittyvää tahoa on antanut lausunnon selvityshenkilön ehdotuksista. Kaikki lausunnonantajat pitävät seudullisen yhteistyön vaikuttavuuden lisäämistä tärkeänä. Suhtautumisessa selvitysmiehen ehdotuksiin on kuitenkin suuria eroja lausunnonantajien välillä.

Pelkistetysti voi todeta, että Helsinki, Espoo ja Vantaa eivät yhdy selvitysmiehen tekemiin ehdotuksiin, lukuun ottamatta Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan liittojen yhdistämistä. Keski-Uudenmaan kunnat näkevät seudulliselle päätöksenteolle ilmeisen tarpeen ja sen järjestäminen maakunnan liiton yhteyteen antaa mahdollisuuden välttää päällekkäisiä ja rinnakkaisia organisaatioita. Itä-Uudenmaan liitto ja alueen kunnat suhtautuvat kielteisesti maakunnan liittojen yhdistämiseen, mutta ovat avoimia yhteistyön kehittämiseksi Helsingin seudun kuntien kanssa. Uudenmaan liitto pitää erillistä seutuhallintoa tarpeettomana; seudun hallintoa tulee kehittää siten, että Uudenmaan liiton vastuu kasvaa.

Valtionhallinnon organisaatiot tukevat kuntarajat ylittävän yhteistyön vahvistamista, tarvittaessa myös lainsäädännöllisin keinoin. Asumisen ja maankäytön strategian tueksi on tarkoituk- senmukaista kehittää ehdotettu MAJ - neuvottelujärjestelmä, mutta se tulee kyetä sovittamaan yhteen PLJ-neuvottelujärjestelmän kanssa; järjestelmien on toimittava vuorovaikutteisesti.

YTV toteaa Helsingin seudun toi-

minnallisen alueen ulottuvan nykyisin selvästi laajemmalle kuin sen hallintoa varten aikoinaan luodut järjestelyt. YTV-yhteistyön tiivistäminen olisi perusteltua Kirkkonummen ja Sipoon lisäksi myös Keravan suuntaan. Culminatum ja seudun korkeakoulut pitävät yhteistyön kehittämishanketta tärkeänä alueen osaamisen ja innovaatiokapasiteetin kehittämisresurssien koordinaation kannalta. Elinkeinoelämän järjestöt tukevat voimakkaasti kuntarajat ylittävän päätöksentekokyvyn vahvistamista. Myös useimmat ammattijärjestöt näkevät selvitysmiehen ehdotusten antavan hyvän pohjan seudun yhteistyön tiivistämiselle. Kuntaliitto korostaa seudullisen yhteistyön vapaaehtoisuutta ja suhtautuu varauksellisesti esitettyihin päätöksenteon malleihin.

Taustaa

Selvityshenkilön tekemät ehdotukset ovat osa Helsingin seudun yhteistyön kehittämishanketta, jonka sisäasiainministeriö asetti kesäkuussa 2003 hallituksen ohjelman mukaisesti. Hankkeen tavoitteena on lisätä seudullisen yhteistyön vaikuttavuutta, vahvistaa Helsingin seudun kansainvälistä kilpailukykyä ja seudullista päätöksentekokykyä, so- vittaa yhteen seudun julkisia palveluja ja toimintoja, lisätä seudun omaa päätösvaltaa suhteessa valtioon sekä parantaa seudun ja valtion yhteistyötä.

Ministerityöryhmän käsittelyn pohjana ollut muistio sekä lisätietoja hankkeesta, selvityshenkilön ehdotuksista ja niistä saaduista lausunnoista on sisäasiainministeriön verkkosivuilla osoitteessa: www.intermin.fi/suomi/helsingin-seutu.

Antti Valle

Lämmintä ja kiireetöntä kesää
kaikille lukijoillemme!



Alue-Integraattorin toimitus

Hallituksen toimeksiannot alueellistamisselvityksistä – pitkäjänteinen työ tuo tuloksia

Hallitus päätti iltakoulussaan 5.5.2004 ministeriöille annettavista alueellistamisselvityksistä. Selvitykset ovat osa hallitusohjelman mukaista alueellistamisohjelmaa, joka koskee vuosia 2004–2011. Alueellistamisessa noudatetaan pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaa, hallituksen strategia-asiakirjaa sekä alueellistamisen koordinaatioryhmän 19.1.2004 valmistuneen raportin periaatteita ja linjauksia (Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 8/2004).

Alueellistamisessa käytetään hyväksi henkilökunnan suuren poistuman ja hallinnon uudistamisen tarjoamat mahdollisuudet. Alueellistaminen sovitaan yhteen hallinnon tuottavuustavoitteiden kanssa. Arvio siitä, että alueellistamistoimet mahdollistavat 4 000–8 000 työpaikan sijoittamisen vuoden 2015 loppuun mennessä Helsingin seutukunnan ulkopuolelle, on edelleen voimassa.

Valittaessa toimintojen ja yksikköjen vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja Helsingin seutukunnan ulkopuolelta on otettava huomioon olemassa olevat ja kehittyvät osaamis- ja toimintokeskittymät eli klusterit sekä valtioneuvoston 15.1.2004 hyväksymät valtakunnalliset alueiden kehittämisen tavoitteet.

Alueellistamisselvitysten sisältö ja aikataulutus

Ministeriöiden tulee laatia hallinnonalansa alueellistamisselvitykset 31.12.2004 mennessä eräin pienin poikkeuksin. Lipposen II hallituksen toimenpideohjelmaan (5.2.2003) kuuluvista asioista konkreettiset toimenpideselvitykset tehdään kuitenkin pääsääntöisesti viimeistään 30.6.2004 mennessä. Alueellistamisselvityksistä laaditaan alueellistamisen koordinaatioryhmälle ja hallinnon ja aluekehityksen ministeriöryhmälle väliraportti 30.9.2004 mennessä.

Alueellistamisselvitykset on tehtävä yhteistyössä henkilöstön kanssa. Hen-

kilöstön tulee olla asiassa hyvin informoitu. Ministeriöiden ja virastojen tulee selvityksiä tehdessään huolehtia asianmukaisesta yhteistoimintamenetelmästä.

Hallinnonalan substanssitehtävien ohella ministeriöiden tulee erikseen tarkastella hallinnon tukitehtävien alueellistamista. Tässä tulee ottaa huomioon raportti ”Valtion keskushallinnon tukitehtävien alueellistamismahdollisuudet” (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 12/2003) sekä valtioneuvoston kanslian asettamien työryhmien työ. Alueellistamisessa tulee ottaa huomioon myös Kainuun ja Koillis-Suomen alueellistamis-pilotit. Tietohallinnon osalta on erityisesti huomioitava valtioneuvoston kanslian 13.2.2004 asettaman työryhmän työ valtion tietohallinnon menettelytapojen kehittämiseksi ja kokonaiskoordinaation parantamiseksi. Ministeriöiden tulee lisäksi tehdä alustava selvitys vuoden 2004 loppuun mennessä tukipalvelujensa alueellistamismahdollisuuksista tavoitteena palveluiden järjestäminen laajasti yhteistyössä. Valtioneuvoston kanslian ja valtiovarainministeriön johdolla asetetaan asiaa varten koordinoitihanke.

Valmiutta palvelukeskuksiin

Valtionhallinnossa on käynnistetty viimeisen vuoden aikana useita sisäisiä selvityksiä tukipalvelujen kokoamisesta palvelukeskuksiin. Joillakin hallinnonaloilla on jo toteutettu pienehköjä tukipalvelujen yhteen kokoamisia. Samanaikaisesti valtiovarainministeriö ja valtiokonttori pyrkivät edistämään hallinnonalojen yhteisten palvelukeskusten muodostamista osana valtionhallinnon tuottavuusohjelmaa.

Muun muassa Kainuun ja Koillis-Suomen pilottihankkeen ja valtioneuvoston kanslian asettamien tukitehtävityöryhmien valmistelutyön pohjalta voidaan todeta, että valtionhallinnossa on syntymässä valmius edetä kohti tukitehtävien kokoamista palvelukeskuksiin. Tällöin myös tukitehtävien alueellistamisen edellytykset paranevat merkittävästi.

Etenkin tukipalveluissa alueellista-

minen tulee sitä edullisemmaksi, mitä suuremmista määristä ja toimintojen yhdistämisistä on kysymys. Alueellistaminen edellyttää kuitenkin huolellista toimintaprosessien läpikäyntiä ja toimintatapojen uudistamista sekä myös tietojärjestelmien yhteensopivuutta. Mm. tähän liittyvää selvitystyötä ovat ansiokkaasti tehneet kesäkuun lopussa toimintansa päättävät viisi työryhmää. Alueellistamismahdollisuudet ja valmiudet vaihtelevat tukipalveluittain. Niitä on kuitenkin varsin runsaasti olemassa.

Taloushallinnossa alueellistamis-potentiaalia

Em. työryhmistä taloushallintoryhmä luovutti raporttinsa 17.6.2004 valtiosihteerille **Risto Volaselle**. Työryhmä kartoitti taloushallintotehtävät, jotka voidaan alueellistaa ja tehtävät, joita ei voida alueellistaa. Työryhmä rakensi neljä erilaista taloushallinnon kehitysmallia ja päätyi toteamaan, että taloushallinnon tukitehtävissä on pyrittävä vähintäänkin palvelukeskusmallin toimeenpanoon. Työryhmän näkemyksen mukaan noin 8–10 rakenteeltaan avointa palvelukeskusta on riittävä määrä koko valtion taloushallintoa ajatellen. Tällöin keskittämisen edut saataisiin riittävästi hyödynnettyä. Työryhmä teki arvion taloushallintotehtävien alueellistamis- ja tuottavuuspotentiaalista. Pääkaupunkiseudulta olisi alueellistettavissa taloushallintotehtäviä vähintään 500 henkilötyövuotta. Tuottavuuspotentiaali liikkuu 500–1000 henkilötyövuoden välissä. Ylimenokauden jälkeen valtion taloushallinto kyettäneen hoitamaan jopa 30 miljoonaa euroa nykyistä pienemmillä kustannuksilla. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää onnistunutta hankekoordinaatiota ja hallinnon-alarajojen ylittävää yhteistyötä.

Pitkäjänteistä työtä

Alueellistaminen konkretisoituu johdonmukaisena selvitystoimintana, sen pohjalta tehtävinä päätöksinä, päätöksien toimeenpanona ja toimeenpanon

>

Peruspalvelujen arviointi vuodelta 2003 on valmistunut

Maaherra **Eino Siuruainen** luovutti 31.5.2004 sisäasiainministeriön kansliapäällikkö **Ritva Viljaselle** lääninhallitusten suorittaman, vuotta 2003 koskevan peruspalvelujen arvioinnin valtakunnallisen raportin. Raportti ei ole yhtä laaja palveluverkon arviointi kuin edellisenä vuonna, vaan siinä on keskitytty tiettyihin valittuihin teemoihin. Edellisvuoden tapaan tässäkin raportissa on kuitenkin käytetty hyväksi palvelujen tarjonnan ja kysynnän kuvaamista karttojen avulla.

Maaherra totesi luovutuspuheen vuorossaan, että pitäytymällä nykyrakenteessa ei ole edellytyksiä tarjota tasavertaisia palveluja tulevaisuudessa. Peruspalvelutarjonnan pitää pystyä ennakoidaan uudistuvia tarpeita ja palvelutarjonnan jatkuvaa uudistumista. Peruspalvelujen valtakunnallinen arviointi tuottaa tietoa muutoksesta ja antaa perustaa julkisen hallinnon toimenpiteiden pohjaksi. Kyse ei ole ainoastaan palvelujen tarjonnan seurannasta. Toimivat peruspalvelut ovat perusedellytys luoda aktiiviset ja innovatiiviset

> seurantana. Pitkäjänteisyyttä kuvastaa alueellistamisohjelman aikajänne 2004–2011. Tarkoitus on, että päätöksiä tehdään sitä mukaa kuin hankkeet kypsyvät ratkaistaviksi. Näin on menetelty koko nykyaikaisen alueellistamisen aikana vuosina 2001–2004. Tuona aikana alueellistamisen koordinaatioryhmä on käsitellyt 14 hanketta, jotka merkitsevät noin 430 työpaikkaa. Viimeisimpinä tapauksina olivat koordinaatioryhmän puollot 19.5.2004 valtiokonttorin alueyksikön perustamiseksi Hämeenlinnaan, verohallinnon taloushallinnon palvelukeskuksen perustamiseksi Turkuun ja väestörekisterikeskuksen alueyksikön perustamiseksi Kokkolaan. Hallinnonaloilla on myös oma-aloitteisesti siirretty toimintoja alueille. Tästä on hyvänä esimerkkinä metsäntutkimuslaitoksen toimintojen asteittainen siirtäminen Joensuuhun. Siirrot eri hallinnonaloilla tulevat jatkumaan ja alueellistamisella kehitetään yhtä aikaa hallintoa ja vahvistetaan alueiden osaamista ja toimintaedellytyksiä.

Ilpo Takanen

olosuhteet yritystoiminnalle ja työpaikakkehitykselle.

Arviointiraportin johdannossa luodaan katsaus Suomen aluerakenteen kehitykseen. Tuloksista havaitaan, että innovatiivisuus, osaaminen, tietotaito, koulutus, yrittäjäys ja kansainväliset yhteydet kumuloituvat pääasiallisesti keskeisiin yliopisto- ja teollisuuskeskuksiin. Vanhoja rakenteita ja niiden työpaikkoja katoaa koko maassa, mutta uudet rakenteet, yritykset ja työpaikat keskittyvät vajaalle kymmenelle seudulle Suomessa. Niihin suuntautuu aktiivisin muuttoliike, jonka tuomat nuoret tuottavat seuraavat sukupolvet yhä suppeammalla alueella. Lähtöalueilla lisääntyy vanhusvaltaisuus ja epävarmuus talouden toimivuudesta ja asutuksen säilymisestä. Palvelujen tuottajina eri alueiden kunnat jakautuvat yhä selvemmin nopeimman tuottotalouden ja välttämättömän jakotalouden kuntiin.

Kansliapäällikkö Ritva Viljanen totesi ottaessaan raportin vastaan voivansa hyvin yhtyä siihen peruspalvelujen arviointiraportin toteamukseen, että laajassa, harvaan asutussa maassa vähäinen väestöpohja ja pitkät etäisyydet aiheuttavat kaikista toimenpiteistä huolimatta pysyväisluonteisia eroja palvelujen saavutettavuuteen ja palvelutasoihin tasaveroisuuteen tähtäävästä lainsäädännöstä huolimatta. Kunnilla ja kuntayhtymillä sekä valtion viranomaisilla on yhteinen haaste löytää yhteistyössä myös kolmannen sektorin kanssa ratkaisuja siihen, kuinka turvataan kansalaisten peruspalvelut maan kaikissa osissa. Sekä kuntien että valtion paikallishallinnon rakenteita tulee arvioida siitä näkökulmasta, minkälaista taloudellista ja väestöpohjaa kunkin palvelun tuottaminen edellyttää ja millä hallinnon tasolla – paikallistaso, seututaso tai maakunta – palvelut on tarkoituksenmukaisinta tuottaa.

Sisäasiainministeriö on tehnyt raportin perusteella toimialaansa kuuluvista arvioinnin tuloksista seuraavia johtopäätöksiä.

Poliisin lupapalveluverkko on nykyisellään kattava

Poliisi on säilyttänyt palvelukykynsä ennallaan hälytystehtävissä toimintaval-

miasajalla mitattuna. Palvelujen järjestämisessä on tulevaisuudessakin kiinnitettävä huomiota siihen, että palvelut ovat kattavasti kaikkien kansalaisten saatavilla. Poliisin lupapalveluverkko on nykyisellään erittäin kattava: 10 kilometrin etäisyydellä palvelupisteestä asuu noin 86 % koko maan väestöstä. Kansalaiset pitävät turvallisuustutkimuksen mukaan asioiden nopeita käsittelyaikoja toimipisteen läheisyyttä tärkeämpänä. Palvelujen tuottamista arvioitaessa nousevat muun ohella paikostakin esille nykyisen verkoston taloudellisuuteen liittyvät tekijät. Yhteis- palvelujen järjestämistä olisi vauhditettava ja sähköisen asioinnin mahdollisuuksia olisi lisättävä. Poliisin ennalta estävien palvelujen saatavuuden kansalaiset arvioivat varsin heikoksi. Paikallinen turvallisuusyhteistyö ja konkreettiset toimet sosiaalitoimen kanssa ovat parhaita keinoja tilanteen parantamiseksi. Kaikissa suurimmissa poliisilaitoksissa pitäisi olla yhteistoimintaan erikoistuneita sosiaalityöntekijöitä.

Pelastustoimen painopiste siirtyy enemmän onnettomuuksien ehkäisyyn

Pelastustoimen yhtenä keskeisenä tavoitteena on toiminnan painopisteen siirtäminen aiempaa enemmän onnettomuuksien ehkäisyyn. Myönteistä on, että erityiskohteiden palotarkastuksia tehtiin viime vuonna enemmän kuin edellisenä vuonna. Tulos 88 % ei kuitenkaan riitä. Lähtökohtana tulee olla erityiskohteiden palotarkastuksien suorittaminen 100 prosenttisesti koko maassa. Onhan kyse laissa selkeästi määritellystä veloitteesta. Siksi pelastustoimen alueilla on käytettävä mahdollisuudet henkilöresurssien uudelleen kohdentamiseen ja toiminnan tehostamiseen myös työaikajärjestelyjen avulla.

Valistukseen, neuvontaan ja eri kohderyhmien koulutukseen on panostettava, jotta hyvä turvallisuuskulttuuri saavutetaan. Lakisäateisistä pelastussuunnitelmista noin puolet on raportin mukaan tekemättä. Hyvän turvallisuuskulttuurin kannalta on olennaista, että erilaiset yhteisöt ja yksityiset ihmiset osaavat ja haluavat ottaa vastuuta omasta turvallisuudestaan ja varautua

vahinkojen varalta. Tavoitteena kaikilla tulee olla turvallisempi yhteiskunta.

Liikenneturvallisuustyötä on tehostettava

Lääninhallitusten alueellista liikenneturvallisuustyötä ohjaavat läänien laatimat liikenneturvallisuussuunnitelmat. Lääninhallitusten keskeisenä tehtävänä on kuntien liikenneturvallisuustyön motivoiminen ja tukeminen.

Rattijuoppojen kokonaismäärä on viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvanut 10 prosenttia. Määrällisesti eniten kasvua on tapahtunut Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen lääneissä. Alkoholiverotuksen alentamisen ja ulkomailta tuotavan alkoholin tuontirajoitusten lieventämisen ennustetaan lisäävän rattijuoppojen määrää. Ennaltaehkäisevä liikenneturvallisuustyö on tehokas ja edullinen keino edistää liikenneturvallisuutta. Liikennevalvonta ja kansalaisten liikennekäyttäytymiseen vaikuttaminen ovat tärkeimpiä liikenneturvallisuutta edistäviä ennakkotoimenpiteitä. Työtä tuleekin nykyistä

enemmän kohdentaa riskiryhmiin ja -alueille.

Sähköistä asiointia on vauhditettava

Sisäasiainministeriö seuraa sähköisen asioinnin kehittymistä muun muassa peruspalvelujen arvioinnin avulla. Nyt julkistetut tulokset osoittavat sähköisen asioinnin ja erityisesti vuorovaikutteisten sähköisten palvelujen ja sähköisellä henkilökortilla käytettävien palvelujen edelleen etenevän aivan liian hitaasti. Sähköinen asiointi on keskittynyt tietopalveluihin, joissa ei tarvita henkilön tunnistamista. Myös ilmaisia asiointipäätteitä on koko maassa vain 72 % vuonna 2003 asetetusta tavoitteesta, jonka mukaan jokaista 1000 asukasta kohti tulisi olla vähintään yksi julkinen, ilmainen asiointipääte. Sähköisellä henkilökortilla käytettäviä palveluja on nyt noin 50 ja määrä on toki koko ajan kasvamassa.

Sisäasiainministeriö panostaa omalla hallinnonalallaan voimakkaasti sähköisen asioinnin kehittämiseen. Minis-

teriö myös tukee alueellista ja seudullista yhteistyötä muun muassa Pohjois-Karjalassa ja uusilla Julkiset palvelut verkkoon hankkeen piiriin tulevilla alueilla. Kehitteillä on myös sähköinen yhteispalvelumalli, joka voidaan ottaa kokeiluvaiheen jälkeen käyttöön koko maassa.

Arvioinnin tulokset kaikkien saatavilla internetissä

Peruspalvelujen arvioinnin valtakunnallinen yhteenvetoraportti löytyy osoitteesta <http://www.intermin.fi/julkaisu/272004>. Lisäksi Internetissä on 31.5.2004 avattu peruspalvelujen arvioinnin valtakunnallinen karttasovellus. Tämän sovelluksen avulla kansalaiset, kunnat, muut julkisyhteisöt sekä yritykset ja järjestöt voivat tarkastella julkishallinnon keskeisten palvelujen ja eräiden yksityisten palvelujen tarjontaa ja kysyntää alueittain. Sovellus löytyy sekä sisäasiainministeriön että lääninhallitusten Internet-sivulta nimellä Peruspalvelut Suomessa.

Tarja Hyvönen

Maan saaristo- ja vesistökuunnat kokoontuivat Puumalassa

Saaristoasiain neuvottelukunta, Puumalan kunta ja Etelä-Savon liitto järjestivät 31.5.–1.6. 2004 Puumalassa valtakunnallisen saaristo-, vesistö- ja rannikkoalueiden seminaarin. Valtakunnallinen seminaari järjestetään vuosittain eri maakunnissa, nyt oli vuorossa 13. seminaari. Seminaarin osanottajamäärä on vuosien varrella kasvanut, tämänvuotiseen seminaariin osallistui 140 suomenkielistä ja ruotsinkielistä edustajaa kunnista, maakunnista, valtion virastoista sekä muista organisaatioista eri puolilta Suomea. Yli puolet osallistujista edusti kuntien korkeinta kireistä virkamies- ja luottamusmiehojohtoa.

Periaatepäätös saariston kehittämisestä otettiin ilolla vastaan

Saaristoasiain neuvottelukunnan puheenjohtaja, kansanedustaja **Mikaela Nylander** totesi avauspuheenvuorossaan tyydytyksellä hallituksen tuoreen periaatepäätöksen saariston kehittämisestä sisältävän paljon saaristolle myönteisiä asioita.

Alue- ja kuntaministeri **Hannes Manninen** sanoi seminaarille lähettämässään tervehdyksessä, että hallituksen 19.5.2004 tekemä periaatepäätös saariston kehityksestä tukee maaseudun pyrkimyksiä käyttää rantoja entistä paremmin maaseutua elävänä pitäviin tarkoituksiin. Ennen kaikkea tämä koskee vapaa-ajan asunnoilla asumisen lisääntymistä, vapaa-ajan asuntojen muuttamista osin vakituisiksi asunnoiksi sekä yleensä rantojen käyttöä asumiseen. Kokous tervehti päätöstä raikuvin aplodein.

Kunnat aktivoituneet laajakaistojen rakentamiseen

Liikenne- ja viestintäministeriön erikoistutkija **Tatu Tuominen** vastasi kysymykseen, toteutuuko hallituksen laajakaistastrategia maaseudulla vai jääkö se paperiksi. Hänen mukaansa strategian toteutuminen riippuu alueiden aktiivisuudesta. RaJuPuSun seutukunnan kehittämisjohtaja **Ritva Partasen** puheenvuorossa kuultiin, että Etelä-Savossa kunnat ovat olleet asiassa jo aktiivisesti liikkeellä ilman valtioneu-

voston laajakaistapäätöstäkin ja myös mökkiläisten etätyötarpeet huomioidaan laajakaistayhteyksien rakentamisessa. Kehittämispäällikkö **Teemu Eriksson** sisäasiainministeriöstä piti tärkeänä, että seutuyhteistyö syvenee palvelujen tuotannoksi eikä jää vain seutustrategian väsäämiseksi. Suomen Kylätoiminta ry:n ohjelma-asiamies **Tuomas Perheentupa** puolestaan esitteli suunnitelmia kehittää maan tuhansia kyläyhdistyksiä maaseudun palvelujen tuottajiksi esimerkiksi vesihuollossa ja vanhusten hoivapalveluissa.

Seminaariin iltaohjelmaan kuului purjehdus sinisellä Saimaalla Puumalan kunnan omistamalla höyrylaiva Wenolla. Puumalan kuulusta satamasta matkattiin Niinisaareen, jossa vietettiin Puumalan kunnan upeasti isännöimä saaristolaisilta Okkolan maaseutumatkailuyrityksen entisen navetan ylisillä. Kaikki viihtyivät saaristolaisrunojen - laulujen, -juttujen ja -ruuan parissa Nestori Miikkulaisen valtakunnassa. Ensi vuonna tavataan suuren seikkailun Uudessakaupungissa.

Jorma Leppänen

Valtioneuvosto päätti saariston kehittämistä

Valtioneuvosto teki 19.5. periaatepäätöksen saariston kehittämistä vuosiksi 2004–2006. Periaatepäätös koskee saaristo-, vesistö- ja rannikkoalueita ja se perustuu vuonna 2003 valmistuneeseen saaristo-ohjelmaan.

Saaristoisuus ja vesistöisyys on Suomelle tyypillinen maantieteellinen ilmiö. Suomessa on 314 000 kilometriä rantaviivaa, 53 000 km² merta, 76 000 saarta yli puolen hehtaarin kokoista järveä, 56 000 yli hehtaarin kokoista järveä ja 647 jokea. Vesistöisyys koskettaa kaikkia kuntia maassa. Noin 70 kuntaa sijaitsee meren rannikolla. Monet maan asutuskeskukset sijaitsevat saarilla, joihin on kiinteä tieyhteys. Ilman kiinteää tieyhteyttä olevia pysyvästi asuttuja saaria on Ahvenanmaan ulkopuolella 431. Ne sijaitsevat 102 kunnassa. Osa-aikaisesti asuttuja saaria on tuhansia. Saaristolain perusteella nimettyjä saarikuntia ja saaristo-osakuntia on 58.

Valtioneuvoston periaatepäätöksellä turvataan saariston asemaa aluepoliittisissa tukialuejaoissa, kuten sijoitettaessa alueita EU:n tavoitealueisiin vuoden 2006 jälkeen. Sillä edistetään saaristo- ja vesistömatkailun kehittämistä eurooppalaiseksi vetovoimatekijäksi sekä ammattikalastuksen ongelmien ratkaisemista mm. kehittämällä EU:n yhteistä kalatalouspolitiikkaa enemmän läheisyysperiaatteen mukaiseksi.

Valtion toimintojen alueellistamisen vaikutuksia levitetään keskusten ulkopuolelle edistämällä etätöyden käyttöä valtionhallinnon työskentelytapana sekä suosimalla hajautettuja toimintaverkkoja. Saaristo- ja syrjäisyysliisien mahdolliset muutostarpeet erityisesti saaristo-osakunnissa selvitetään kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä.

Päätöksellä mahdollistetaan asumisen kasvu vapaa-ajan asunnolla ja va-

paa-ajan asumisen kehitys osaksi ykkösasumiseksi kehittämällä rantarakentamisen ohjausta. Selvitetään, miten pitempiä aikaisia asuminen vapaa-ajan asunnolla vaikuttaa mökkikuntien palvelutuotantoon ja palvelujen kustannuksiin.

Virkistysmahdollisuuksien tarjontaa edistetään varaamalla kaavoituksessa riittävät alueet virkistykseen, käyttämällä apuna virkistysalueyhdistyksiä ja kehittämällä kansallispuistojen matkailulista merkitystä.

Periaatepäätöksessä vahvistetaan sitoutuminen laajakaistayhteyksien turvaamiseen nopealla aikataululla myös saaristoon ja käynnistetään saaristolii- kenteen tarpeiden selvitystyö sellaisilla pysyvästi asutuilla saaristoalueilla, joilla liikennettä ei ole vielä järjestetty.

Jorma Leppänen

Haasteena laajakaistayhteyksien alueellinen kattavuus

Tällä hetkellä laajakaistaisia internet-palveluja käyttää neljännes kotitalouksista. Liikenne- ja viestintäministeriö arvioi, että 85 %:lla kotitalouksista on mahdollisuus päästä laajakaistayhteyksien piiriin. Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman tavoitteena on, että kaikilla kotitalouksilla olisi halutessaan mahdollisuus hankkia nopeat ja kohtuuhintaiset tietoliikenneyhteydet vuoden 2005 loppuun mennessä. Tähän tavoitteeseen pyritään suosimatta mitään tarjolla olevista teknologioista.

Valtioneuvosto hyväksyi tammi-kuussa toimenpideohjelman, jonka avulla kurotetaan asetettuun tavoitteeseen. Tämän laajakaistastrategian tavoitteena on miljoona laajakaistaliittymää vuoden 2005 lopussa. Tällä hetkellä liittymiä arvioidaan olevan 700 000–750 000. Strategian tavoitteena on lisäksi, että Suomi pärjäisi hyvin kansainvälisessä kilpailussa ja nousisi eturivin maaksi nopeiden tietoliikenneyhteyksien käytössä ja saatavuudessa.

Kaikkien kansalaisten saaminen laa-

jakaistaisten yhteyksien piiriin on haasteellinen tehtävä. Osa ei katso tarvitse- vansa, osa ei osaa käyttää ja osa syrjäisimmistä alueista on vaikeasti saavutettavissa. Alueelliset erot yhteyksien tarjonnassa ovat selvät. Kaupungeissa ja yleensä Etelä-Suomessa yhteydet voidaan järjestää kaupallisen tarjonnan tai yleisölle avointen palvelupisteiden avulla. Näin pienetkin taloudet voivat hoitaa asiansa sähköisesti. Sen sijaan Itä- ja Pohjois-Suomen kylät ovat vaikeammin hoidettavissa. Väestöpohja ei riitä, vanhempien ikäluokkien kyky tai halu käyttää palveluja on alhainen ja pitkät etäisyydet rajoittavat yhteyksien rakentamista.

Valtioneuvoston hyväksymä laajakaistastrategia tunnustaa alueelliset erot. Näin julkista tukea on mahdollista käyttää alueilla, joille kaupallinen tarjonta ei yllä. Tämä tarkoittaa erityisesti kansallisten varojen yhdistämistä EU:n alueohjelmista saataviin tukiin. Sisäasiainministeriön asettama työryhmä on laatinut ohjeet julkisen tuen käytöstä.

Nämä ohjeet vastaavat seuraaviin kysymyksiin:

Miten todetaan kaupallisen tarjonnan puuttuminen?
Mihin tuki suunnataan?
Miten kilpailutetaan?
Mitkä ovat verkon luovuttamisen tasapuoliset ehdot?

Ensimmäiseen kysymykseen vastaaminen on annettu maakunnan liittojen tehtäväksi. Parhaillaan liitot laativat kukin alueelleen laajakaistastrategian, jossa määritellään ne alueet, jotka tarvitsevat julkista tukea laajakaistaisten yhteyksien rakentamiseen. Monissa maakunnissa on tartuttu toimeen jo ennen tämän selvityksen laadintaa ja rakennettu paikallisverkkoja kyläyhdistysten tai kuntien aloitteesta.

Pekka Urjanheimo

Aluepoliittisten toimenpiteiden seurantaryhmä on asetettu

Alue- ja kuntaministeri **Hannes Manninen** asetti 4.6.2004 aluepoliittisten toimenpiteiden seurantaryhmän, jonka tehtävänä on edistää, seurata ja koordinoita valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden toimeenpanoa, arvioida tavoitteiden ja muutenkin valtion aluepoliittisten toimenpiteiden toteutumista ja vaikutuksia sekä raportoida ja tehdä ehdotuksia toimenpiteistä hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmälle. Seurantaryhmän toimikausi on 4.6.2004–31.3.2007.

Valtioneuvosto päätti 15.1.2004 valtakunnallisista alueiden kehittämisen tavoitteista. Päätöksen mukaan tavoitteiden toteutumisen kokonaisseurannasta vastaa sisäasiainministeriö ja alueilla valtion aluehallintoviranomaiset sekä maakunnan liitot. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan säännöllisesti hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä. Alueiden kehittämislaki

asettaa velvoitteita aluepoliittisten toimenpiteiden vaikutusten seurannalle. Myös EU:n aluepoliittisiin ohjelmiin liittyä toteutumisen seuranta. Hallitusohjelman mukaan valtion talousarvion valmistelun yhteydessä arvioidaan vuosittain talousarvioesityksen aluepoliittiset vaikutukset.

Seurantaryhmän puheenjohtajana toimii kansliapäällikkö **Ritva Viljanen** ja varapuheenjohtajana ylijohtaja **Pekka Kilpi** sisäasiainministeriöstä. Seurantaryhmän jäseninä toimivat erityisasiantuntija **Orian Bondestam** valtioneuvoston kansliasta, ylijohtaja **Jorma Karjalainen** valtiovarainministeriöstä, hallintojohtaja **Håkan Mattlin** opetusministeriöstä, apulaisosastopäällikkö **Heimo Hanhilahti** maa- ja metsätalousministeriöstä, kansliapäällikkö **Juhani Korpela** liikenne- ja viestintäministeriöstä, teollisuusneuvos **Marjukka Aarnio** kauppaa- ja teollisuusminis-

teriöstä, ylijohtaja **Kari Välimäki** sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, kansliapäällikkö **Markku Wallin** työministeriöstä, aluesuunnitteluneuvos **Ulla Koski** ympäristöministeriöstä, maakuntajohtaja **Olav Jern** Pohjanmaan liitosta, maakuntahallituksen puheenjohtaja **Timo E. Korva** Lapin liitosta, johtaja **Pirkko Saarela** Lapin TE-keskuksesta, maaherra **Pirjo Ala-Kapee** Itä-Suomen lääninhallituksesta, kaupunginjohtaja **Kari Nenonen** Oulun kaupungilta ja aluesuunnittelupäällikkö **Kari Pakarinen** Suomen Kuntaliitosta.

Seurantaryhmän sihteeristöön on nimetty aluekehitysjohtaja **Veijo Kavonius** pääsihteerinä, erityisasiantuntija **Olli T. Alho** ja ylitarkastaja **Matti Kempainen** sisäasiainministeriöstä. Seurantaryhmä voi nimetä muita sihteereitä.

Olli Alho

Alueittaiset vaikuttavuustavoitteet ja aluekeskusohjelman eriyttäminen

Vaikuttavuustavoitteet ja niiden toteutumisen arviointi

Valtioneuvoston asettamien vaikuttavuustavoitteiden mukaan aluekeskuksilla on vuoden 2006 lopussa toimivat seudulliset yhteistyöstrategiat ja päätöksentekorakenteet, toimivat yhteistyöverkostot ympäröivien seutujen kanssa, toimivat yhteistyöverkostot seuduilla ja ympäröivillä seuduilla olevien yritysten, oppilaitosten ja tutkimusyksiköiden kanssa, myönteistä kehitystä elinvoimassa sekä myönteinen vaikutus koko maakunnan aluetalouteen ja osamiseen.

Aluekeskusohjelman arvioinnista vastaavan Jyväskylän yliopiston taloustieteen laitoksen johtava tutkija **Jari Ritsilä** kehittää vaikuttavuustavoitteiden toteuttamista seuraavaa indikaattorijärjestelmää lähtökohtanaan seuraavat tarkastelutasot:

1. Instrumentin (seudullinen yhteistyöverkosto) rakentuminen:

Seudullisten toimijoiden organisoituminen yhteistyöhön ja toimivan verkostojärjestelmän rakentaminen.

- aluekeskusohjelman instrumentti-vaikutus yhteistyöverkoston muodostumisen osalta (edellytys, laajentava, nopeuttava, laatua lisäävä)
- verkoston laajuus (rakenne ja ulottuvuus)
- verkostoitumisvaihe (toiminnan taso, arvot, identiteetti, vastavuoroisuus, luottamus)
- verkoston sisältö (pääasiallinen funktio)
- verkoston tuottama lisäarvo
- yhteistyöverkoston rakentumiseen liittyvät erityiset onnistumiset sekä ongelmat ja ratkaisut niihin

2. Instrumentin (seudullinen yhteistyöverkosto) hyödyntäminen:

Seudullisen verkoston ohjaava, koordinoiva ja generoiva rooli

- aluekeskusohjelman instrumentti-vaikutus generoitujen prosessien osalta (edellytys, laajentava, nopeuttava, laatua lisäävä)
- yhteistyöverkoston tuottama strategia ja tavoitteiden asettelu (selkeys, koherenssi)
- generoidut resurssit (generoitu rahoitus, muut resurssit)
- generoidut interventiot (toimenpidetäydennykset, toimenpiteet)
- generoidut välittömät tuotokset (mittattavat määrälliset tuotokset)
- hyödyntämiseen liittyvät erityiset onnistumiset sekä ongelmat ja ratkaisut niihin

3. Instrumentin vaikutukset aluekehitykseen:

Seudullisen verkoston toiminnan realisoituminen aluekehitykseen

- aluekeskusohjelman instrumentti-vaikutus aluekehittämisen osalta (edellytys, laajentava, nopeuttava, laatua lisäävä)
- aluekehittämisen koordinoinnin tehostuminen
- aluekehittämisen resurssien allokaation tehostuminen
- generoidun toiminnan lyhyen aikavälin tulokset (osaaminen + infra = puitteet toiminnalle)
- generoidun toiminnan pitkän aikavälin vaikutukset (väestö, työpaikat, painopistetoimialojen kehitys, palvelut, turvallisuus, ympäristö)
- generoidun toiminnan elinkelpoisuus
- realisoitumiseen liittyvät erityiset onnistumiset sekä ongelmat ja ratkaisut niihin

Aluekeskusohjelmaa toteuttavien alueiden edellytettiin määrittävän omat vaikuttavuustavoitteensa 7.6.2004 mennessä. Kesän aikana vaikuttavuustavoitteita pyritään yhdenmukaistamaan alueiden välillä. Määrittelyprosessi toteutetaan alueiden, ohjelman arviointisijan ja sisäasiainministeriön aluekeskushankkeen yhteistyönä. Prosessi tukee sekä koko ohjelman kansallista arviointia että alueiden ohjelmilleen asettamien tavoitteiden saavuttamista ja itsearviointia. Alueellisten vaikuttavuustavoitteiden määrittelyllä on myös suora yhteys vuoden 2005 toiminnan suunnitteluun ja perusrahoitukseen. Tavoitteena on tunnistaa rahoituksessa ne prosessit ja hankkeet, joita rahoittamalla voidaan parhaiten varmistaa asetettujen vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen. Meneillään oleva määräytysohjelma ja jäsentää siis myös alueiden oman toiminnan ja sen rahoituksen suunnittelua.

Kokonaisuudessaan ohjelma-alueittaiset vaikuttavuustavoitteet saadaan määriteltyä syyskuun alkuun mennessä. Niiden perusteella voidaan seurata ja arvioida valtioneuvoston ohjelmalle asettamien vaikuttavuustavoitteiden kansallista ja alueittaista toteutumista.

Aluekeskusohjelman eriyttäminen

Valtioneuvoston päätösten mukaan aluekeskusohjelman toteutusta ja arviointia eriytetään jatkossa tunnistamaan

aiempaa selkeämmin erilaisten ja erikoisten kaupunkiseutujen merkitys aluekeskusverkoston kehittymiselle. Seudullisen yhteistyön vahvistamisen lisäksi kantavana teemana ohjelmassa vuosina 2004–2006 on aluekeskusten keskinäinen verkottuminen.

AKO-alueiden profiilien mukaisen ryhmittelyn pohjana on kaupunkiverkotutkimuksessa ja edelleen Kaupunkiseutujen kasvun aika -julkaisussa käytetty ryhmittely. Lopullisessa ryhmittelyssä on huomioitu myös valtioneuvoston 15.1.2004 tekemä alueiden kehittämisen tavoitepäätös. Ryhmittelyn tarkoituksena on tunnistaa eri aluekeskuseutujen rooleja aluekeskusverkoston kehittämisessä ja aluekeskusten välisessä verkottumisessa. Samaan ryhmään luokiteltujen seutujen kesken on suuria eroja siinä, kuinka vahvasti tai erikoistuneesti ne edustavat kutakin profiilia.

A. Metropolialue

aluekeskusohjelman eriyttämisen kannalta relevantteja ovat Itä-Uudenmaan ja Hyvinkää-Riihimäen aluekeskusalueet.

B. Monipuoliset yliopistoseudut

Tampereen, Turun, Oulun, Jyväskylän, Kuopion ja Vaasan yliopistoseudut. Tähän ryhmään luetaan myös valtioneuvoston aluepoliittisessa tavoitepäätöksessä 15.1.2004 suurten kaupunkiseutujen ryhmään luokitellut Lahden ja Lappeenrannan-Imatran seudut.

C. Keskisuuret, pääosin julkishallintovetoiset kaupunkiseudut

Joensuun, Porin, Kouvolan, Kotka-Haminan, Hämeenlinnan, Mikkelin, Seinäjoen, Rovaniemen ja Kajaanin kaupunkiseudut

D. Pienet, yksipuolisemmat teolliset keskukset

Rauman, Salon, Kemi-Tornion, Kokkolan, Jämsän, Pietarsaaren, Varkauden, Raahen, Valkeakosken ja Uudenkaupungin kaupunkiseudut.

E. Pienet, pääosin alkutuotantovaltaiset aluekeskukset

Savonlinnan, Iisalmen, Forssan, Kuusamon seudut ja Oulun eteläisen alue sekä Kauhajoen seutu (verkostopilotti)

Profiileittain tarkasteltuna suurten, monipuolisten yliopistokaupunkiseutu-

jen keskeinen asema aluekeskusverkostossa perustuu vahvoihin innovaatiojärjestelmiin ja -ympäristöihin. Toisaalta teollisten keskusten samoin kuin pienten aluekeskusten kehittymisen kannalta keskeistä on juuri verkottuminen läheisiin keskuksiin ja linkittyminen osaamisverkostoihin.

Valmisteilla olevan suurten kaupunkiseutujen neuvottelukunnan työ tulee liittymään kiinteästi myös aluekeskusohjelman eriyttämiseen. ”Monipuoliset yliopistoseudut” -ryhmään kuuluvien aluekeskusohjelmien eriyttämiseen liittyvät toimet tullaan koordinoimaan asetettavan suurten kaupunkiseutujen neuvottelukunnan työn kanssa.

Aluekeskusten verkottuminen

Sisäasiainministeriön aluekeskushanke valmistelee valtioneuvoston päätösten mukaisesti käytännön toimia aluekeskuseutujen keskinäisen verkottumisen vahvistamiseksi. Valmistelun päämääränä on ohjelman perustavoitteen vaikuttava toteuttaminen eli aluekeskusten verkoston vahvistaminen. Tässä tarkoituksessa ministeriö on selvittänyt ohjelma-alueiden näkemyksiä toivottuista verkostoista ja niiden sisällöllisistä teemoista.

Verkostojen toteutuksen perusedellytys on aluekeskusten ja ao. maakuntien liittojen yhteinen näkemys valittujen teemojen merkityksellisyydestä ja siitä, että ne toteuttavat maakuntaohjelmaa. Edelleen keskeinen periaate on se, että verkottuminen tuo lisäarvoa, ts. tuloksia, joita yksittäinen aluekeskus ei katso omalla kehittämistoiminnallaan saavuttavansa.

Verkottumisen konkreettisuuden ja tuloksellisuuden varmistamisessa yksi kiinnostava mahdollisuus on alueiden kehittämisestä annetun lain mukaisen ohjelasopimusmenettelyn käyttöönotto. Aiesopimusluonteinen sopimus ja erityisesti sen laadintaprosessi varmistaisi, että verkostoituminen perustuu yhteisesti määriteltyihin tavoitteisiin ja toteutuu yhteisesti määriteltyinä toimenpiteinä ja aikataulutettuina hankkeina. Ohjelasopimuksen laadinnan aloitteen tulee tulla alueilta. Sisäasiainministeriö toimii yhteistyökumppanina.

Ohjelasopimuksella määriteltävän aluekeskusten välisen verkottumisen lisäarvona voidaan saavuttaa:

- vaikuttavuutta ohjelmien toteutukseen
- toimijoiden ja voimavarojen kokoaminen

- eri aluekeskusten osaaminen yhteiseen käyttöön
- aluekeskusten ja maakuntien välinen yhteistyö
- yhteistyön systematisoituminen
- paremmat edellytykset yhteistyön tuloksellisuuden seurantaan ja arviointiin

Ministeriön aluekeskushanke on korostanut, että ohjelma-alueet kävisivät asiasta kesän aikana tarkentavia keskusteluja omien maakuntaliittojensa kanssa. Mikäli toimintamalli herättää myönteistä vastakaikua eri toimijoissa,

on ministeriö valmis järjestämään asiassa konkreettisemmän yhteistyöneuvottelun elokuun loppupuolella. Eri toimijoiden saavuttaessa etenemisestä yhteisymmärryksen on ensimmäisten teemaverkostojen toiminta periaatteessa käynnistettävissä syksyn 2004 – talven 2005 aikana. Ministeriöllä on valmiutta huomioida teemaverkostojen kansalliseen koordinoitavuuteen sitoutuvien alueiden erityisrooli myös vuoden 2005 perusrahoituksessa. Sitä koskevat ohjeet annetaan alueille syyskuun 2004 lopussa, mikä vaikuttaa myös mallin kehittämisen kokonaisai-

katauluun.

Ministeriössä mallin käyttöönottoa koskeva ratkaisu tehdään alueiden ja hallinnon kehittämisosaston johtoryhmässä sekä Hallinnon ja aluekehityksen johtoryhmässä elokuun alkupuolella. Ratkaisuun vaikuttaa ensisijaisesti edellä korostetut alueiden sisäiset ja väliset yhteistyökeskustelut ja niissä todettava halukkuus kuvattun verkottumisen ja sitä kokoavan ohjelasopi- muksen toteuttamiseen.

Ulla-Maija Laiho

SVENSK RESUMÉ

■ EU:s konstitutionella fördrag *Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning* *Artikel III-116*

Unionen skall utveckla och fullfölja sin verksamhet för att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen i syfte att främja en harmonisk utveckling inom hela unionen.

Unionen skall särskilt sträva efter att minska skillnaderna i utvecklingsnivå mellan olika regioner och eftersläpning- en i de minst gynnade regionerna.

Bland de berörda regionerna skall särskild hänsyn tas till landsbygdsområden, regioner som påverkas av strukturomvandlingar och områden med allvarliga och permanenta naturbetingade eller demografiska nackdelar, såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet samt ömråden, gränsområden och bergsområden.

Avsnitt 7 *Särskilda bestämmelser inom ramen för strukturfonderna i Finland och Sverige* *Artikel 61*

För att ett område skall omfattas av målet att främja utvecklingen och den strukturella anpassningen av ytterst glesbefolkade regioner skall det i princip utgöra eller ingå i en region på NUTS II-nivå med en befolkningstäthet på högst 8 personer per km². Med förbehåll för koncentrationskravet kan unionsstöd lämnas också till närliggande, mindre områden enligt samma kriterier.

De regioner och områden som avses i denna artikel anges i bilaga 1 till detta protokoll 6 till akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning.

■ Kommissionens tredje kohesionsseminarium

I maj ordnade kommissionen ett seminarium för bred diskussion om reformen av kohesionspolitiken. Kommissionens förslag till tyngdpunkter för region- och strukturpolitiken understöddes. Den stora tvistefrågan är fortfarande finansieringens storlek. Kommissionen föreslår en särbehandling av mycket gles bebodda regioner samt vissa alpina och skärgårdsregioner. Behovet av att sammankoppla kohesions- och konkurrens- politiken diskuterades också; statsstöden bör riktas mer noggrant än förut. Kommissionens förslag för att förenkla förvaltningen enligt principen ”en fond per program” understöddes.

Tiina Heiskanen

■ Behandlingen av statsstöd under perioden 2007–2013

Kommissionen har gett ut ett första diskussionsdokument om riktlinjerna för regionstödet. Enligt detta kunde investeringsstöd även i fortsättningen beviljas åt gles bebodda eller annars förfördelade regioner på basen av c-regionstatus. Finland har i sitt svar konstaterat att hela den nuvarande mål 1-regionen samt skärgårdsregionerna bör få c-status med höjd stödintensitet. Man har även önskat få veta målregionerna för de regionala företagsstöden under nästa programperiod, samt huruvida EU-programfinansiering kan användas som investeringsstöd. Förhandlingar om användningen av programfinansiering kommer att föras i samband med Agenda 2007-reformen.

Auli Korhonen

■ Utdelningen av mål 1-programmets resultatreserv

Statsrådet godkände 3.6.2004 föränd-

ringar i Östra och Norra Finlands mål 1-program, innefattande utdelningen av resultatreserv. Resultatreserven ger Finlands mål 1-program totalt 41 milj. euro till. Fördelat enligt invånarantalet i respektive region ger detta Norra Finland 13,9 milj. euro till och Östra Finland 27,1 milj. euro. Inne i tidningen finns tabeller på resultatmedlens fördelning över programmen per åtgärdslinje. Fördelningen har beretts i landskapens samarbetsgrupper; Finlands förslag har överlämnats till kommissionen för godkännande.

Anu Nousiainen

■ Östra Finlands mål 1-program: betoning på kunskap och innovation

Övervakningskommittén för Östra Finlands mål 1-program sammanträdde 7–8.6. Mötet godkände årsrapporten för 2003 och programmets tekniska stöd för 2005. Man diskuterade även nuläget för programmets genomförande samt mellanutvärderarnas rekommendationer. Strukturer som främjar kunskap och innovation spelar en viktig roll i programmet, eftersom dessa har återverkningar på regionens företag och dessas verksamhetsförutsättningar. Uppkomsten av nya företag (ca 3 000 st) och arbetsplatser (ca 17 000 st) motsvarar förväntningarna. Även beträffande landsbygdens utveckling har programmet infriat förhoppningarna.

Anu Nousiainen

■ Norra Finlands mål 1-program: företagsverksamheten betonas

Övervakningskommittén för Norra Finlands mål 1-program sammanträdde 10–11.6.2004. Mötet godkände årsrapporten för 2003 och programmets tekniska stöd för 2005. Man diskuterade också nuläget för programmets genomförande,

mellanutvärderarnas rekommendationer samt strukturfondsperioden 2007-2013. Programmet har fortskridit planligt. Det har bidragit till uppkomsten av 6 700 arbetsplatser och cirka 900 nya företag. Genomförandet av ESF-åtgärder har också varit effektivt: nästan 40 000 personer (motsvarande var tionde invånare i regionen) har deltagit i ett ESF-projekt.

Anu Nousiainen

■ Västra Finlands mål 2-program i god fart

Övervakningskommittén för Västra Finlands mål 2-program sammanträdde 17-18.6.2004. Åtgärder inom programmet hade till slutet av år 2003 bidragit till uppkomsten av 35 000 nya arbetsplatser och bevarandet av 20 000 arbetsplatser. Däremot har färre nya företag än väntat uppkommit. 31.3.2004 hade cirka 60 % av programmets finansiering bundits. Om denna takt håller kommer programmets finansiering att användas fullt ut. Programmet har betonat företagssektorns roll som tillväxtlokomotiv samt vikten av att utveckla avancerat kunnande.

Pasi Rantahavari

■ Södra Finlands mål 2-program har främjat uppkomsten av nätverk

Övervakningskommittén för Södra Finlands mål 2-program sammanträdde 14-15.6.2004. Åtgärder inom programmet hade till slutet av år 2003 bidragit till uppkomsten av över 9 000 nya arbetsplatser, och över 40 000 personer har deltagit i skolningsåtgärder. Däremot har verksamheten skapat betydligt färre nya företag än väntat. Enligt mellanutvärderingen från slutet av 2003 har programmets viktigaste bestående effekt varit att skapa nätverk mellan näringslivet och olika forskningsanstalter, samt utveckla och stöda regionala lärmiljöer.

Pasi Rantahavari

■ Interreg IIIB-programmet Östersjön inför nya utmaningar

En omfattande justering av programmet avslutades i april. Ett justerat programdokument inlämnades till kommissionen 30.4.2004 och torde godkännas under sommaren. Parallellt med denna process har det nuvarande programmet fortskridit. På styrgrupps möte 3-4.6 godkändes 19 ansökningar ur den femte runda - 7 mer än sekretariatet rekommenderat. Ännu återstår dock 57 milj. euro att dela ut. Se www.bsrinterreg.net samt inne i tidningen för mer info om nästa runda 23.8-24.9. Personbytena i programsekretariatet har fortsatt; se programmets hemsidor för nya kontaktuppgifter.

gifter. Sekretariatets nya kontor i Riga öppnades officiellt 3.6.2004.

Harry Ekestam

■ Interreg IIIB-programmet Nordlig periferi: beslut om nya projekt, stöd för utveckling av projektidéer

Programmets övervaknings- och styrkommitté (PMC) samlades 23.-24.4.2004. Styrkommittén fattade beslut om de ansökningar som inkommit före 7.3.2004 och godkände 5 projekt. Ca 60 % av programmets finansiering är nu bunden. Årets andra deadline var 13.6.2004 och beslut om denna runda fattas 10-12.9.2004. Årets tredje deadline är 31.10.2004: för info om ansökningsprocessen, se kontaktuppgifterna inne i tidningen. Det länge planerade norska partenarietet gick av stapeln 5-7.5 och var mycket lyckat. Ytterligare ett partnerskapsfall ordnas i år i Sverige 20-22.10.

Harry Ekestam

■ INTERACT-programmets andra öppna ansökningsrunda pågår

INTERACT-programmets övervaknings- och styrkommitté möttes 23-24.3.2004. Man informerade bl.a. om programmets nya hemsida (www.interact-eu.net), beslöt om en andra öppen ansökningsrunda 29.4-15.7.2004, samt bestämde att alla projektpengar kan bindas under denna runda ifall tillräckligt bra ansökningar inkommer. Denna runda kan således även bli den sista. Ansökningsblankett och -anvisningar finns på programmets hemsida. Intresserade ombedes kontakta Harry Ekestam eller Petri Haapalainen snarast. Beslut om den andra rundans projekt fattas 1-2.12.2004.

Harry Ekestam

■ Många ansökningar till Interreg III C-programmet i april - nästa runda redan i juni

För C-programmets tredje runda inkom i Finland 30 ansökningar. Beslut om den nordliga zonen ansökningar fattas 1-2.7.2004. Den fjärde rundan i den nordliga zonen blir 14.6.-8.10.2004. Tidtabellen är densamma i de övriga zonerna utom den östliga, som stängs först 19.11. Den sydliga zonen emottar denna gång bara RFO-projekt, så för övriga projekttyper lönar det sig att utse en Lead Partner belägen utanför denna zon. Ansökningsstiden för betalningsförbindelser av inrikesministeriet utgår 17.9.2004. Mer info från och med juni på www.intermin.fi och www.interreg3c.net.

Ulla Blomberg

■ Forskningsprogrammet ESPON fortskrider

ESPON står för European Spatial Planning Observation Network. På det senaste Espon-seminariet 10-11.5.2004 diskuterades programmets resultat hittills och riktlinjerna för dess framtida genomförande. Det viktigaste resultatet är uppkomsten av ett europeiskt forsknings-samarbete och ett europeiskt nätverk för samhälls- och regionforskning. Info om programmet läggs kontinuerligt ut på www.espon.lu, och en finländsk "Espon-guide" finns på www.espon.fi. De av programmets projekt som har finländska partners kommer att diskuteras på ett seminarium vid Joensuu universitet 12-13.11.2004.

Ilkka Mella och Harri Pitkäranta

■ NÄRP-möte i Reykjavik

Årets andra NÄRP-möte hölls 3.5.2004 i Reykjavik. Ett antal omfattande rapporter, och diskussionspunkter behandlades. Bl.a. fick man den första rapporten från ESPON:s sekretariat av den med NÄRP-medel anställde sekretariatmedlemmen Flemming Thornaes. Man diskuterade också vidare åtgärder kring den s.k. Västnordenrapporten. NÄRP beslöt frysa sin EU-arbetsgrupp (NÄRP-EU) och istället behandla EU-ärenden mer ingående på sina möten. Nästa möte hålls i Stockholm 14.-15.9.2004. Ministrarna med ansvar för regionpolitik (MR-REG) ska mötas i Stockholm 1.11.2004, i samband med Nordiska Rådets plenum.

Harry Ekestam

■ Den nordliga dimensionen diskuterades i Bryssel

14.6 ordnade EU-regionbyråerna i Östra och Norra Finland, Norra Sverige samt Norra Norge ett seminarium i Bryssel om EU:s nordliga dimension. Målet var att behandla gränsöverskridande verksamhetsmodeller för EU:s nordliga regioner. Förhållandet till Ryssland diskuterades särskilt livligt. I seminariets slutkläm konstaterades att de nordliga regionerna besitter viktig expertis om EU:s Rysslandssamarbete, och därmed även om samarbete över unionens yttre gränser i vidare bemärkelse. Seminariets slutsatser kan beställas på engelska av jani.taivalanti@eastfinland.org eller seppo.heikkila@lapland-oulu.fi.

Jani Taivalanti

■ Jämställdhet grund för regionalt välmående

I maj ordnades på Dipoli ett seminarium syftande till att främja jämställdheten mellan kvinnor och män i programarbetet. En central fråga var hur könsdimensionen kan tillföra regionutvecklingen mervärde. Ett antal framstående tala-

re ventilerade problematiken från olika perspektiv, och på basen av deras inlägg fördes livliga diskussioner. En ”arbetsbok” på basen av seminariet finns tillgänglig på www.intermin.fi/suomi/tasavoseminaari. Där kommer man i framtiden även att lägga ut annat jämställdhetsrelaterat material.

Annamari Asikainen

■ Projektet för att stärka regionförvaltningen går till fortsatt beredning

Ministerarbetsgruppen för förvaltning och regional utveckling förordade på sitt möte 3.6 den fortsatta beredningen av förslagen kring projektet för att stärka regionförvaltningen. Beredningen utgår från utredningsman Esko Riepus förslag. I den fortsatta beredningen koncentrerar man sig på detaljerna av genomförandet. De mest centrala förslagspunkterna bearbetas tillsammans med både ministerierna och landskapsförbunden. Ministerierna bereder den nödvändiga lagstiftningen till 31.8.2004 och regeringen avger en proposition till riksdagen på senhösten 2004.

Teemu Eriksson

■ Ministerarbetsgruppens linjedragningar för utvecklingen av samarbetet i Helsingforsregionen

Ministerarbetsgruppen för förvaltning och regional utveckling förordade på sitt möte 10.6 den fortsatta beredningen av lagstiftningen om samarbete i Helsingforsregionen på basen av utredningsman Jussi-Pekka Alanens förslag. Den viktigaste punkten är gemensamt beslutsfattande bland kommunerna i Helsingforsregionen, som skulle ske i landskapsförbundets regi. Mer information finns på www.intermin.fi/suomi/helsinginseutu. Ett utkast till regeringsproposition bereds till slutet av augusti. Helsingfors, Esbo och Vanda är negativa till Alanens förslag.

Antti Valle

■ Regeringen gav ministerierna i uppdrag att utföra regionaliseringsutredningar

Regeringen fattade 5.5.2004 beslut om de regionaliseringsutredningar ministerierna ska utföra inom sina förvalt-

ningsgrenar. Med vissa smärre undantag ska utredningarna vara klara till 31.12.2004. Mellanrapporter inlämnas senast 30.9.2004. Utredningarna bör utföras i samarbete med personalen. Man ser regionaliseringspotential särskilt i koncentrerade centra för stödservice samt inom ekonomiförvaltningen. Regionaliseringsprogrammet sträcker sig över perioden 2004–2011, vilket illustrerar betydelsen av långsiktigt arbete för att få till stånd fungerande lösningar.

Ilpo Takanen

■ Utvärderingen av bastjänsterna från år 2003 är klar

Länsstyrelserna har slutfört och överlämnat sin rapport om den nationella utvärderingen av bastjänsterna för år 2003. Rapporten är inte lika omfattande som senaste år, utan fokuserar på vissa utvalda teman. Vid överlämnandet konstaterades att nuvarande strukturer inte medger erbjudandet av jämlika tjänster i framtiden; detta problem förutsätter proaktivitet i utvecklingsarbetet. Inrikesministeriet har på basen av rapporten dragit ett antal slutsatser gällande sitt eget verksamhetsområde. Rapporten finns tillgänglig i sin helhet på <http://www.intermin.fi/julkaisu/272004>.

Tarja Hyvönen

■ Träff för marina kommuner i Puumala

31.5–1.6.2004 ordnades i Puumala ett nationellt seminarium för kommuner belägna i skärgården samt vid vattendrag och kustområden. Man välkomnade det färskaste principbeslutet om skärgårdens utveckling, som konstaterades innehålla många positiva saker. Även regeringens bredbandsstrategi diskuterades. Hur bra den genomförs beror på regionernas egen aktivitet, sade forskare Tatu Tuominen från trafik- och kommunikationsministeriet.

Jorma Leppänen

■ Statsrådet beslöt om skärgårdens utveckling

Statsrådet fattade 19.5 ett principbeslut om utvecklingen av skärgården för åren 2004–2006. Beslutet, som gäller skärgårds-, vattendrags- och kustregionerna, grundar sig på det år 2003 färdigställda skärgårdsprogrammet. Beslutet tryggar

skärgårdens ställning i regionpolitiska stödområdesindelningar såsom EU:s kommande indelning i målregioner. Vidare främjar det bl.a. skärgårdsturism, lösning av yrkesfiskets problem, samt – sist men inte minst – ökat fritidsboende i skärgården.

Jorma Leppänen

■ Utmaning: bredbandsanslutningarnas regionala täckning

Regeringens mål är att alla hugade hus-håll före utgången av år 2005 ska ha tillgång till en snabb nätkontakt för en rimlig peng. Detta är dock inte helt lätt att uppnå. Särskilt i mindre samhällen i Östra och Norra Finland är befolkningen ointresserad och vissa regioner svåra att nå. För att råda bot på dylika regionala skillnader jobbar man nu i landskapens förbund på att utveckla bredbandsstrategier. När problemen identifierats kan de åtgärdas med statsstöd.

Pekka Urjanheimo

■ Grupp för uppföljning av regionpolitiska åtgärder tillsatt

4.6.2004 tillsattes en grupp för uppföljning av regionpolitiska åtgärder. Gruppen ska bl.a. främja, följa upp och koordinera verkställandet av de nationella regionala utvecklingsmålsättningarna. Dess mandatperiod är 4.6.2004–31.3.2007. Ordförande är kanslichef Ritva Viljanen.

Olli Albo

■ Senaste nytt om regioncenterprogrammet

För att utvärdera effekterna av regioncenterprogrammet har forskare vid Jyväskylä universitet, som ansvarar för programmets utvärdering, utvecklat ett indikatorsystem på tre nivåer. Samtidigt jobbar även regionerna som deltar i programmet själva med att definiera målsättningar visavi programmets effekt. Detta kommer att underlätta uppföljningen av programmet på nationell och regional nivå. Samtidigt skall regioncenterprogrammets genomförande och utvärdering, i enlighet med statsrådets beslut, differentieras allt bättre för att kunna identifiera betydelsen av olika och olika stora stadsregioner. Man jobbar också på att utveckla regioncentrens inbördes nätverk.

Ulla-Maija Laiho

Alue-Integraattori internet-osoite: <http://www.intermin.fi/suomi/integraattori>

TOIMITUS

Julkaisija: Sisäasiainministeriön alueiden ja hallinnon kehittämisosasto • **Vastaava toimittaja:** Kielo Karioja-Mäkelä, puh. (09) 160 42261, fax (09) 160 44650, e-mail: kielo.karioja@intermin.fi • **Svensk resumé:** Wilhelm Barner-Rasmussen • **Taitto:** Tuula Kostia • **Tilaukset:** Alueintegraattori @ intermin.fi tai Raili Markoff, puh. (09) 160 44532, fax (09) 160 44655, Sisäasiainministeriö, PL 26, 00023 VALTIONEUVOSTO, julkaisu on maksuton • **Monistus:** Sisäasiainministeriön monistamo